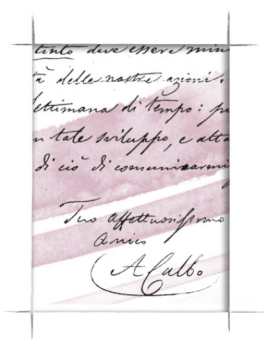

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΛΒΟΣ

αλληλογραφία

ΤΟΜΟΣ Α΄
1813 - 1818

Εισαγωγή - Επιμέλεια - Σχολιασμός
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΑΡΒΑΝΙΤΑΚΗΣ

με τη συνεργασία του
ΛΕΥΚΙΟΥ ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ

ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΠΕΝΑΚΗ

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΛΒΟΣ
ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

ΤΟΜΟΣ Α΄

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΛΒΟΣ
ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Δημήτρης Αρβανιτάκης ἄ Σπύρος Ασδραχάς ἄ Νάσος Βαγενάς
Bertrand Bouvier ἄ Ευριπίδης Γαραντούδης ἄ Mario Vitti

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΛΒΟΣ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

ΤΟΜΟΣ Α΄
1813-1818

Εισαγωγή – Επιμέλεια – Σχολιασμός
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΑΡΒΑΝΙΤΑΚΗΣ

με τη συνεργασία του
ΛΕΥΚΙΟΥ ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ

ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΠΕΝΑΚΗ

ΑΘΗΝΑ 2014

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΜΠΕΝΑΚΗ — Υπεύθυνος: Δημήτρης Αρβανιτάκης
ΣΕΙΡΑ: Νεοελληνική Φιλολογία – 12

Η έκδοση πραγματοποιήθηκε χάρη στην ευγενική χορηγία
του ΝΤΙΝΟΥ ΜΑΡΤΙΝΟΥ

© 2014 Μουσείο Μπενάκη, Δημήτρης Αρβανιτάκης & Λεύκιος Ζαφειρίου

Μουσείο Μπενάκη, Κουμπάρη 1, 106 74 Αθήνα
Τηλ.: 210-3671000, fax: 210-3671063
E-mail: benaki@benaki.gr
www.benaki.gr

ISSN 1790-7578
ISBN ΤΟΜΟΣ Α΄ 978-960-476-162-3
ISBN SET 978-960-476-161-6

Here lies One Whose Name Was Writ in Water

Εδώ κείται κάποιος που τ' όνομά του γράφτηκε στο νερό

Επίγραμμα στον τάφο του John Keats

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ: Δημήτρης Αρβανιτάκης	15-103
Κάποιος πέθανε στο Λάουθ: «Πτωχός, πτωχότατος εις ξένην γην άκλαυ- στος»: σ. 15-20 ☞ «Και όταν εστράφημεν να ιδώμεν τον άδοντα κύκνον, εσιώ- πησεν απατήσας τας προσδοκίας μας»: σ. 20-54 ☞ Σπυρίδων δε Βιάζης: ένας ελληνοϊταλός λόγιος για έναν ιταλοέλληνα ποιητή: σ. 54-65 ☞ Από τις δύο πλευρές του Ιονίου: προκαταλήψεις, μονομέρειες, ιδεοληψίες: σ. 65-72 ☞ Ανα- ζητώντας τις ψηφίδες: η συμβολή των ιταλών και η ανταπόκριση των ελλήνων: σ. 72-78 ☞ Τα χαρτιά του διάσημου ιταλού και του άσημου έλληνα: σ. 78-91 ☞ Η παρούσα έκδοση: το υλικό, τα κριτήρια, τα προβλήματα: σ. 92-103	
ΕΚΔΟΤΙΚΑ ΣΥΜΒΟΛΑ	106
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ	I-XXXII

ΧΡΟΝΟΛΟΓΗΜΕΝΕΣ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ (1813-1818)

1. Ο Δημήτριος Δρόσος στον Ανδρέα Κάλβο, 30 ή 31 Ιουλίου 1813	107
2. Ο Domenico Palloni στον Ανδρέα Κάλβο, 26 Σεπτεμβρίου 1813	114
3. Ο Ανδρέας Κάλβος στους Κυβερνώντες τη Ζάκυνθο, 1 Οκτωβρίου 1813 . . .	117
4. Ο Isidoro Cordini στον Ανδρέα Κάλβο, πριν από τις 3 Δεκεμβρίου 1813(;) .	122
5. Ο Ούγκο Φόσκολο στον Ανδρέα Κάλβο, 17 Δεκεμβρίου 1813	123
6. Ο Carlo Mengoni στον Ανδρέα Κάλβο, 14 Ιανουαρίου 1814	130
7. Ο Ferdinando Gelli στον Ανδρέα Κάλβο, 2 Φεβρουαρίου 1814	141
8. Ο Ανδρέας Κάλβος στον Ούγκο Φόσκολο, 18 Ιουνίου 1814	147
9. Ο Ούγκο Φόσκολο στον Ανδρέα Κάλβο, Ιούνιος 1814	153
10. Ο Isidoro Cordini στον Ανδρέα Κάλβο, τέλη Ιουνίου 1814	155
11. Ο Ανδρέας Κάλβος(;) σε άγνωστη γυναίκα, 21-23 Σεπτεμβρίου 1814 . .	156
12. Ο Lorenzo Collini στον Ανδρέα Κάλβο, 1 Δεκεμβρίου 1814	161
13. Ο Vincenzo Masini στον Ανδρέα Κάλβο, 14 Οκτωβρίου 1815	166
14. Ο Domenico Palloni στον Ανδρέα Κάλβο, 3 Νοεμβρίου 1815	174

15. Ο Ανδρέας Κάλβος στον Ούγκο Φόσκολο, 9 Δεκεμβρίου 1815	176
16. Ο Ούγκο Φόσκολο στον Ανδρέα Κάλβο, 17 Δεκεμβρίου 1815	179
17. Η Quirina Magiotti στον Ανδρέα Κάλβο, 14 Μαΐου 1816	190
18. Ο Ανδρέας Κάλβος στον Ούγκο Φόσκολο, 18 Μαΐου 1816	196
19. Ο Ανδρέας Κάλβος στην Quirina Magiotti, 27 Μαΐου 1816	198
20. Η Quirina Magiotti στον Ανδρέα Κάλβο, 3 Ιουνίου 1816	203
21. Οι Raffaele και Raimondo Finzi στον Ανδρέα Κάλβο, 6 Ιουνίου 1816	205
22. Η Quirina Magiotti στον Ανδρέα Κάλβο, 7 Ιουνίου 1816	207
23. Ο Ανδρέας Κάλβος στην Quirina Magiotti, 12 Ιουνίου 1816	209
24. Ο Ανδρέας Κάλβος στην Quirina Magiotti, 6 Ιουλίου 1816	213
25. Ο Ούγκο Φόσκολο στον Ανδρέα Κάλβο και τον Johann Hagenbuch, 28 Ιουλίου 1816	219
26. Ο Ούγκο Φόσκολο στον Ανδρέα Κάλβο και τον Johann Hagenbuch, 31 Ιουλίου 1816	222
27. Ο Ούγκο Φόσκολο στον Ανδρέα Κάλβο, 6 Αυγούστου 1816	227
28. Ο Ούγκο Φόσκολο στον Ανδρέα Κάλβο, 7 ή 8 Αυγούστου 1816	232
29. Ο Ούγκο Φόσκολο στον Ανδρέα Κάλβο, 11(;) Σεπτεμβρίου 1816	236
30. Ο Ανδρέας Κάλβος στην Quirina Magiotti, 19 Σεπτεμβρίου 1816	238
31. Ο Ανδρέας Κάλβος στην Quirina Magiotti, 19 Σεπτεμβρίου 1816	242
32. Ο Ούγκο Φόσκολο στον Ανδρέα Κάλβο, 28 Σεπτεμβρίου 1816	243
33. Ο Ούγκο Φόσκολο στον Ανδρέα Κάλβο, 30 Σεπτεμβρίου 1816	245
34. Ο Raffaele Finzi στον Ανδρέα Κάλβο, 18 Οκτωβρίου 1816	246
35. Η Quirina Magiotti στον Ανδρέα Κάλβο, πριν από τις 25 Οκτωβρίου 1816	249
36. Ο Ανδρέας Κάλβος στην Quirina Magiotti, 25 Οκτωβρίου 1816	251
37. Η Clarissa Anne Wells στον Ανδρέα Κάλβο, 13 Νοεμβρίου 1816	253
38. Ο Raffaele Finzi στον Ανδρέα Κάλβο, 25 Νοεμβρίου 1816	257
39. Ο Robert Baldock στον Ανδρέα Κάλβο, 30 Νοεμβρίου 1816	258
40. Ο Alberto Parolini στον Ανδρέα Κάλβο, 2 Δεκεμβρίου 1816	262
41. Ο Philip Barker Webb στον Ανδρέα Κάλβο, 16 Δεκεμβρίου 1816	264
42. Η Wells στον Ανδρέα Κάλβο, 26 Δεκεμβρίου 1816	265
43. Ο Giuseppe Binda στον Ανδρέα Κάλβο, τέλη του 1816-αρχές του 1817	266
44. Η Emma Wells στον Ανδρέα Κάλβο, τέλη του 1816-αρχές του 1817	269
45. Ο Vittorio Pecchioli στον Ανδρέα Κάλβο, 6 Ιανουαρίου 1817	270
46. Ο Ούγκο Φόσκολο στον Ανδρέα Κάλβο, 4 Φεβρουαρίου 1817	274
47. Ο Ούγκο Φόσκολο στον Ανδρέα Κάλβο, 14 Φεβρουαρίου 1817	278
48. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, 27 Μαρτίου 1817	279
49. Ο Charles Kemble στον Ανδρέα Κάλβο, 24 Απριλίου 1817	281

50. Ο Charles Monck στον Ανδρέα Κάλβο, 25 Απριλίου 1817	283
51. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, 16 Μαΐου 1817	285
52. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, τέλη Μαΐου- αρχές Ιουνίου 1817	286
53. Ο Ανδρέας Κάλβος στη Susan Fortune Ridout, τέλη Μαΐου- αρχές Ιουνίου 1817	287
54. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, 2 Ιουνίου 1817	290
55. Ο William Nicobery στον Ανδρέα Κάλβο, 11 Ιουνίου 1817	290
56. Η Pearson στον Ανδρέα Κάλβο, 1 Ιουλίου 1817	291
57. Ο Ανδρέας Κάλβος στην Pearson, 2 Ιουλίου 1817	292
58. Ο Charles Monck στον Ανδρέα Κάλβο, 30 Ιουλίου 1817	295
59. Ο Ανδρέας Κάλβος στον Charles Monck, 19 Αυγούστου 1817	297
60. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, 9 Σεπτεμβρίου 1817	300
61. Ο Ανδρέας Κάλβος στη Susan Fortune Ridout, μετά τις 9 Σεπτεμβρίου 1817	303
62. Ο Ούγκο Φόσκολο στον Ανδρέα Κάλβο, 15 Σεπτεμβρίου 1817	307
63. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, 1 Οκτωβρίου 1817	309
64. Ο Charles Monck στον Ανδρέα Κάλβο, 10 Οκτωβρίου 1817	310
65. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, 27 Οκτωβρίου 1817	313
66. Ο John Lee στον Ανδρέα Κάλβο, Οκτώβριος 1817	314
67. Ο Ανδρέας Κάλβος στον John Lee, τέλη Οκτωβρίου- αρχές Νοεμβρίου 1817	316
68. Η Frances Freeman στον Ανδρέα Κάλβο, 2 Δεκεμβρίου 1817	319
69. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, μεταξύ 2-11 Δεκεμβρίου 1817	320
70. Ο Ανδρέας Κάλβος στη Susan Fortune Ridout, 4 Δεκεμβρίου 1817	322
71. Ο Ανδρέας Κάλβος στον Charles Monck, 10 Δεκεμβρίου 1817	325
72. Η Pearson στον Ανδρέα Κάλβο, 11 Δεκεμβρίου 1817	326
73. Ο John Lee στον Ανδρέα Κάλβο, 18 Δεκεμβρίου 1817	330
74. Ο John Willimott στον Ανδρέα Κάλβο, 10 Ιανουαρίου 1818	331
75. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, 15 Ιανουαρίου 1818	334
76. Ο Bartolomeo de Sanctis στον Ανδρέα Κάλβο, 19 Ιανουαρίου 1818	335
77. Οι Raffaele και Allegrina Finzi στον Ανδρέα Κάλβο, 23 Ιανουαρίου 1818	338
78. Ο John Jolly στον Ανδρέα Κάλβο, 27 Ιανουαρίου 1818	340
79. Ο John Lee στον Ανδρέα Κάλβο, 10 Φεβρουαρίου 1818	343
80. Ο John Lee στον Ανδρέα Κάλβο, 16 Φεβρουαρίου 1818	344
81. Ο Samuel Platt στον Ανδρέα Κάλβο, 17 Φεβρουαρίου 1818	344

82. Ο Romualdo Zotti στον Ανδρέα Κάλβο, 8 Μαρτίου 1818	346
83. Η Willimott στον Ανδρέα Κάλβο, 20 Μαρτίου 1818	349
84. Ο Bartolomeo de Sanctis στον Ανδρέα Κάλβο, μετά τις 22 Μαρτίου 1818	350
85. Η λαίδη Η. Chichester στον Ανδρέα Κάλβο, 25 Μαρτίου 1818	351
86. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, 26 Μαρτίου 1818	352
87. Ο Ανδρέας Κάλβος στη δεσποινίδα Chichester, 28 [Μαρτίου 1818]	354
88. Ο Charles Monck στον Ανδρέα Κάλβο, 8 Απριλίου 1818	355
89. Η Pearson στον Ανδρέα Κάλβο, 9 Απριλίου 1818	355
90. Η Frances Freeman στον Ανδρέα Κάλβο, 15 Απριλίου 1818	358
91. Ο Bartolomeo de Sanctis στον Ανδρέα Κάλβο, 22 Απριλίου 1818	359
92. Ο John Lee στον Ανδρέα Κάλβο, 30 Απριλίου 1818	360
93. Ο Samuel Platt στον Ανδρέα Κάλβο, 30 Απριλίου 1818	361
94. Η λαίδη Η. Chichester στον Ανδρέα Κάλβο, 1 Μαΐου 1818	362
95. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, 1 Μαΐου 1818	363
96. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, 3 Μαΐου 1818	364
97. Ο John Lee στον Ανδρέα Κάλβο, 13 Μαΐου 1818	365
98. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, 14 Μαΐου 1818	366
99. Ο Philip Barker Webb στον Ανδρέα Κάλβο, 25 Μαΐου 1818	367
100. Ο Νικόλας Κεφαλάς στον Ανδρέα Κάλβο, 31 Μαΐου 1818	368
101. Ο Νικόλας Κεφαλάς στον Ανδρέα Κάλβο, 31 Μαΐου 1818	369
102. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, 1 Ιουνίου 1818	371
103. Ο Νικόλας Κεφαλάς στον Ανδρέα Κάλβο, 5 Ιουνίου 1818	372
104. Ο Henry Tulk στον Ανδρέα Κάλβο, μετά τις 9 Ιουνίου 1818	373
105. Το ζεύγος Cerri στον Ανδρέα Κάλβο, 10 Ιουνίου 1818	378
106. Ο Samuel Platt στον Ανδρέα Κάλβο, 12 Ιουνίου 1818	378
107. Ο Νικόλας Κεφαλάς στον Ανδρέα Κάλβο, 18 Ιουνίου 1818	380
108. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, 18 Ιουνίου 1818	383
109. Η Willimott στον Ανδρέα Κάλβο, 3 Ιουλίου 1818	384
110. Ο Graham στον Ανδρέα Κάλβο, 10 Ιουλίου 1818	385
111. Η Willimott στον Ανδρέα Κάλβο, 11 Ιουλίου 1818	386
112. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, 14 Ιουλίου 1818	387
113. Ο John Lee στον Ανδρέα Κάλβο, 17 Ιουλίου 1818	389
114. Ο John Lee στον Ανδρέα Κάλβο, 21 Ιουλίου 1818	390
115. Ο Romualdo Zotti στον Ανδρέα Κάλβο, 31 Ιουλίου 1818	394
116. Ο Romualdo Zotti στον Ανδρέα Κάλβο, μετά τις 31 Ιουλίου 1818	396
117. Ο Graham στον Ανδρέα Κάλβο, 1 Αυγούστου 1818	397
118. Η Willimott στον Ανδρέα Κάλβο, 20 Αυγούστου 1818	397

119. Ο Charles Richard Pritchett στον Ανδρέα Κάλβο, 24 Αυγούστου 1818 . . .	398
120. Ο Ανδρέας Κάλβος στον Charles Richard Pritchett, μετά τις 24 Αυγούστου 1818	405
121. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, 27 Αυγούστου 1818	406
122. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, 8 Σεπτεμβρίου 1818 . . .	411
123. Ο Charles Richard Pritchett στον Ανδρέα Κάλβο, 11 Σεπτεμβρίου 1818 . .	413
124. Ο John Lee στον Ανδρέα Κάλβο, 15 Σεπτεμβρίου 1818	414
125. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, 19 Σεπτεμβρίου 1818 . . .	416
126. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, 3 Οκτωβρίου 1818	419
127. Ο John Willimott στον Ανδρέα Κάλβο, 7 Οκτωβρίου 1818	421
128. Ο John Lee στον Ανδρέα Κάλβο, 20 Οκτωβρίου 1818	421
129. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, 21 Οκτωβρίου 1818	422
130. Ο John Lee στον Ανδρέα Κάλβο, 22 Οκτωβρίου 1818	423
131. Ο John Lee στον Ανδρέα Κάλβο, 27 Οκτωβρίου 1818	424
132. Ο Charles Richard Pritchett στον Ανδρέα Κάλβο, 28 Οκτωβρίου 1818 .	424
133. Η Willimott στον Ανδρέα Κάλβο, 29 Οκτωβρίου 1818	427
134. Ο Frederick Nolan στον Ανδρέα Κάλβο, 10 Νοεμβρίου 1818	427
135. Ο Daniel Alban Durtnall στον Ανδρέα Κάλβο, μετά τις 10 Νοεμβρίου 1818	438
136. Ο Ανδρέας Κάλβος στον Frederick Nolan, μετά τις 10 Νοεμβρίου 1818 .	441
137. Ο Frederick Nolan στον Ανδρέα Κάλβο, Νοέμβριος 1818	449
138. Ο Frederick Nolan στον Ανδρέα Κάλβο, Νοέμβριος(;) 1818	456
139. Ο Thomas Seaward στον Ανδρέα Κάλβο, 26 Νοεμβρίου 1818	458
140. Ο Thomas Seaward στον Ανδρέα Κάλβο, 8 Δεκεμβρίου 1818	459
141. Ο Νικόλαος Κάλβος στον Ανδρέα Κάλβο, 10 Δεκεμβρίου 1818	460
142. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, 14 Δεκεμβρίου 1818	465
143. Ο Charles Richard Pritchett στον Ανδρέα Κάλβο, 30 Δεκεμβρίου 1818 .	470
 ΕΥΡΕΤΗΡΙΑ	 473
Ευρετήριο επιστολογράφων	475
Γενικό ευρετήριο	477

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΚΑΠΟΙΟΣ ΠΕΘΑΝΕ ΣΤΟ ΛΑΟΥΘ:
«ΠΤΩΧΟΣ, ΠΤΩΧΟΤΑΤΟΣ ΕΙΣ ΞΕΝΗΝ ΓΗΝ ΑΚΛΑΥΣΤΟΣ»*

Ο Ανδρέας Κάλβος πέθανε στο Λάουθ, στην κομητεία του Lincoln (Lincolnshire) της ανατολικής Αγγλίας, την Τετάρτη 3 Νοεμβρίου του 1869· κηδεύτηκε τη Δευτέρα 8 Νοεμβρίου και θάφτηκε στο νεκροταφείο της Αγίας Μαργαρίτας. Ήταν εβδομήντα εφτά χρονών. Το πιστοποιητικό θανάτου του έγραφε: «Professor of Languages and Mathematics». Τον θάνατό του τον συνόδεψαν μερικές τυπικές καταχωρίσεις στον επαρχιακό αγγλικό τύπο, ενώ μία νεκρολογία του δημοσιεύτηκε στην κερκυραϊκή εφημερίδα *Ενότης* λίγες μέρες μετά, στις 27 Νοεμβρίου. Η νεκρολογία, που εμφανίστηκε κατόπιν μεταφρασμένη στην εφημερίδα *The Lincolnshire Chronicle* (4 Φεβρουαρίου 1870), ήταν άτιτλη και ανυπόγραφη, αλλά πιθανότατα προερχόταν από τον φίλο και ομοϊδεάτη του, τον φιλόσοφο και παλαιό καθηγητή της Ιονίου Ακαδημίας, Πέτρο Βράιλα Αρμένη (1813-1884), τότε πρεσβευτή της Ελλάδας στο Λονδίνο, ο οποίος και είχε παρευρεθεί στην κηδεία του.¹

Ο θάνατός του δεν ήταν για τους συγχρόνους του αυτό που θα ήταν για μας σήμερα... Η νεκρολογία που δημοσιεύτηκε στην κερκυραϊκή εφημερίδα επικεντρωνόταν στον πατριωτισμό, στην πολιτική εντιμότητα και στη λογιосύνη του και αφιέρωνε μόνο λίγα γενικά λόγια στο ελληνόγλωσσο ποιητικό του έργο –το μόνο γνωστό τότε–, υπερβάλλοντας μάλιστα ως προς την εκτίμηση και την αποδοχή της ποιήσής του στην Ελλάδα:

Τα πρώτα ποιητικά δοκίμια του Κάλβου πνέοντα ακραιφνή πατριωτισμόν και υπό λαμπράς φαντασίας ζωογονούμενα μαρτυρούσι πόσον ήθελε διακριθή εις το

* Για τους πλήρεις τίτλους των έργων που εμφανίζονται συντομογραφημένοι στις υποσημειώσεις και τις παραπομπές, βλ. στη Βιβλιογραφία. Η παραπομπή σε επιστολές που έχουν ως αποστολέα ή αποδέκτη τον Κάλβο ανταποκρίνεται στην αρίθμηση της παρούσας έκδοσης.

1. Το αγγλικό δημοσίευμα, σχεδόν αυτούσια μετάφραση του ελληνικού, είχε τον τίτλο «The Late Dr. Kalvo». Για τις σχετικές παρατηρήσεις βλ. σχόλια στην επ. αρ. 314.

ανθοφόρον αλλά δυσεπίβρατον στάδιον της ποιήσεως, και ου μόνον των ομογενών αλλά και των αλλοδαπών εφείλκυσαν την προσοχήν [...].

Για τον συντάκτη, λοιπόν, της νεκρολογίας, ο Κάλβος ήταν και ποιητής – ή καλύτερα κάποτε είχε υπάρξει και ποιητής: «Αλλ' ο Κάλβος», συνέχιζε, «εγκαταλείψας τας μουσας επεδόθη μετ' ου πολύ αποκλειστικώς σχεδόν εις την φιλοσοφίαν».

Ο θάνατός του δεν είχε τίποτα από την πάγκοινη συγκίνηση που σκόρπισε σε ολόκληρο το Ιόνιο ο θάνατος του Διονυσίου Σολωμού (21 Φεβρουαρίου 1857), δεν είχε τίποτα από την επισημότητα με την οποία αυτός αντιμετώπιστηκε από τους θεσμούς του Ιονίου κράτους.

Ο θάνατός του, γράφει ο *Ιάκωβος Πολυλάς*, αν και μη ανέλπιστος, εκαταθορύβησε όλην την πόλι της Κέρκυρας· με την πολυκαιρινή διαμονή του, όχι ολιγώτερο παρά με την φήμη του μεγάλου νόος και της σοφίας, ο Σολωμός είχε γείνει προ πολλού σεβαστός και κοσμαγάπητος. Ὡστε τίποτε δεν ημπορούσε ωραιότερα να απαντήση το κοινόν αίσθημα των Κερκυραίων, παρά η ομόφωνη απόφασι της Επτανησιακής Βουλής, η οποία ευθύς edιάκοψε την συνεδρίασι, κηρύττοντας δημόσιον το πένθος [...]. Η γενική σιγή ενώ το ζῶδι edιάβαινε τα πολυανθρωπότερα μέρη της πόλις, και η σοβαρή λύπη εις όλα τα πρόσωπα, edειχναν ότι 'ς εκείνην τη στιγμή ὅλος ο λαός συνέπνεεν εις ένα μόνον θεάρεστον αίσθημα, και ότι, επιδεχτικός του πλέον υψηλού ενθουσιασμού, επροσκυνούσε το μεγαλείον του νόος και της αρετής.²

Απέναντι στον μεγάλο αριθμό των νεκρολογιών, των επικηδείων, των ποιημάτων και των δημοσιευμάτων που προκάλεσε ο θάνατος του Διονυσίου Σολωμού, και στο Ιόνιο και στην Αθήνα,³ μία μονάχα νεκρολογία συνόδεψε τον θάνατο του Ανδρέα Κάλβου. Μπαίνει κανείς στον πειρασμό να υποθέσει πως το ίδιο θα είχε συμβεί ακόμα κι αν ο Κάλβος είχε πεθάνει στην Κέρκυρα. Ο συντάκτης της μοναδικής νεκρολογίας, άλλωστε, αναγνώριζε ότι δεν θα έπρεπε («να παρέλθῃ ο θάνατος αυτού αμνημόνευτος»). Ίδου η αρχή και το τέλος της:

Απεβίωσε προ ημερών εν Λάουθ της Αγγλίας ο Ανδρέας Κάλβος, άγων το 78 (sic) έτος, ουδέ πρέπει να παρέλθῃ ο θάνατος αυτού αμνημόνευτος. Ο Κάλβος

2. Διονυσίου Σολωμού. *Τα Ευρισκόμενα*, «Προλεγόμενα»: Ιάκωβος Πολυλάς, Τυπογραφείον «Ερμής» Αντωνίου Τερζάκη, Κέρκυρα 1859, σ. να'-νβ'.

3. Βλ. ενδεικτικά: *Γρικιώντας την άπλαστη αρμονία των Ουρανών. Επικήδειοι, επιτάφιοι και νεκρολογίες για τον Διονύσιο Σολωμό (1857)*, επιμέλεια: Γιώργος Κεντρωτής, ύψιλον/βιβλία, Αθήνα 2002.

χρήματα, τα οποία τώρα ο τελευταίος ζητούσε από την Quirina να εισπράξει και να του στείλει: στην ουσία, αυτό ήταν τέχνασμα και τα χρήματα θα τα έστειλε η Quirina ως βοήθημα στον πάντοτε πένητα Φόσκολο (βλ. ενδεικτικά: Κάλβος προς Quirina, 19 Σεπτεμβρίου 1816 [επ. αρ. 30] και σε άλλες επιστολές της περιόδου).

6. Ο CARLO MENGONI ΣΤΟΝ ΑΝΔΡΕΑ ΚΑΛΒΟ

Βιούτσο, 14 Ιανουαρίου 1814

ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ: Biblioteca Apostolica Vaticana, *Codice Ferrajoli* 694, φφ. 194r-195v.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ: Αυτόγραφο επιστολή. Δίφυλλο επικολημένο στο τέλος του κώδικα (μεταγενέστερη φυλλαρίθμηση από τη Βατικανή): το κείμενο στα φφ. 194r-195r, το φ. 195v λευκό, δίχως όνομα παραλήπτη, διεύθυνση, ταχυδρομική σφραγίδα ή άλλα στοιχεία.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ: Vitti, *A. Kalvos*, σ. 105 (απόσπασμα): ο ίδιος, *Πηγές*, σ. 69-71 (αρ. 135).

Πβ. Ζώρας, «Καλβικά», σ. 624.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ: Της επιστολής αυτής προηγείται εκείνη του Domenico Palloni (26 Σεπτεμβρίου 1813: επ. αρ. 2) και την ακολουθούν (επίσης επικολημένες στο τέλος του κώδικα) οι επιστολές του Masini (14 Οκτωβρίου 1815: επ. αρ. 13) και του Palloni (3 Νοεμβρίου 1815: επ. αρ. 14). Ο Vitti, εκδίδοντας το απόσπασμα της επιστολής που συνόδευε το κείμενο του *Θηραμένη* (*A. Kalvos*, σ. 105), διάβασε «14 Gennaio», αλλά κατόπιν (*Πηγές*, σ. 69), εκδίδοντας το πλήρες κείμενο της επιστολής από τον *Codice Ferrajoli* 694, απ' όπου και η παρούσα έκδοση, διαφοροποιήθηκε: «Dal Viuzzo 14. ot. 1814». Ο Ζώρας (σ. 624) ανέφερε «Caroli Mengoni, Dal Viuzzo, 17 oct. 1819», αντλώντας αυτολεξεί από την περιγραφή του Berra (*Codices Ferrajoli*, II, σ. 540) την αβέβαιη ημερομηνία και το οπωσδήποτε εσφαλμένο έτος. Ο χρόνος και ο τόπος αποστολής μπορούν να διαβαστούν (από αυτοψία) ως «Dal Viuzzo 14 OT 1814» ή «Dal Viuzzo 14 01 1814». Θα έκλινε κανείς να θεωρήσει ότι είναι μάλλον «Τ», οπότε ο μήνας θα πρέπει να διαβαστεί «ot[tobre]»: «14 Οκτωβρίου 1814». Αν σκεφτούμε, όμως, ότι ο Κάλβος συμπεριέλαβε αποσπάσματα της επιστολής αυτής στον «φάκελο υποψηφιότητας» του *Θηραμένη* που υπέβαλε στην Ακαδημία της Crusca στις 20 Μαρτίου 1814 (βλ. αναλυτικά σχόλια στην επιστολή 1 Δεκεμβρίου 1814: επ. αρ. 12) και αν θυμηθούμε ότι εκεί, στον «φάκελο» όπου ο Κάλβος αντέγραψε με το χέρι του ένα απόσπασμα της επιστολής, σημείωσε σαφώς «14 Gennaio», θα πρέπει να κλίνουμε υπέρ της εκδοχής του Ιανουαρίου, εφόσον η επιστολή θα είχε προφανώς συνταχθεί πριν από την υποβολή του φακέλου στην Ακαδημία.

^{194r} Dal Viuzzo 14 01 1814

Mio Signore, ed Amico rispettabilissimo,

Appena lessi, Signore, il vostro *Teramene* mi venne l'idea di comunicarvi ciocchè

avevo osservato, scorrendolo rapidamente. Ne feci una lettura più ponderata, e crebbe in me la voglia di accennarvi le cose che mi sembravano diminuire il pregio di quella vostra poetica composizione. Bisogna ben dire, che sia anzi che nò difficile il mio assunto, poichè tutte le volte che ho voluto effettuare il mio intendimento, non ho trovato in me che della dappocaggine, e della inerzia nello stendere le mie osservazioni. Ecco il perchè⁵ ho procrastinato cotanto, e non vi ho mantenuto neppure delle precise promesse. Ma fa d'uopo una volta attenervi la parola.

Prima di tutto debbo sinceramente congratularmi con voi degli slanci del vostro genio in una carriera oltre modo difficoltosa,⁶ e molto più perchè avete scelto argomento sterile, e limitato a quattro soli personaggi, nel che abbisogna maggior forza d'ingegno, e di fantasia per rendere, e sostenere l'azione tragica interessante in tutto il suo andamento. Si aggiunge il piccolo spazio di tempo che avete impiegato per concepirla, e per *verseggiarla*, come dice Alfieri. Bisogna certamente augurarsi da voi ottime cose, se cominciate con tanta franchezza, e decoro a dar prova così esquisita del vostro valore poetico.

La locuzione non può essere più dignitosa, vibrata, e propria dei modi tragici. Il verso è armonioso, e non ha nulla di effeminato, e di languido; aspro anzi alcune volte, e conseguentemente più analogo ai pensieri ch'esprime.

Io vorrei tuttavia che non vi si scorgesse nulla di prosaico, e forse voi vi ravviserete qualche cosa da ciò nei versi seguenti.

Atto 1, Sc. 1	Ogni mio detto chiaramente a voi
Fin da quel giorno dimostrollo [...]
Sc. 3	Rispetta deh! meglio rispetta omai
[...]
Atto 2, Sc. 2	[...] all'ire ⁷
E alle minacce scender'io non voglio
Ivi	Or non vogliate crucciati mostrarvi
Sc. 3	Scudo, e sostegno dei buoni, e de' giusti
Atto 3, Sc. 3	Porterem noi più che il lor creder. Vieni
Atto 4, Sc. 2	Mal si potrà fino all'alba novella

Vi e poi trascorso certamente senza farvi osservazione il verso seguente della Scena 3 dell'Atto 1:

Tremai per questa misera patria, e piansi

che è disarmonico, e dode<ca>sillabo.

5. Vitti: «Ecco perchè». 6. Vitti: «difficoltosa». 7. Vitti: «ira».

Mi sembra oscura, e intralciata oltre modo la parlata di Teramene nella ^{194v} Scena 1 Atto 2 che comincia: *Non io mi sto – Posto fin ebbi appena* e per quanto l'abbia letta, e riletta con riflessione non mi è riuscito mai {di} il disciferarla. Io non intendo pure chiaramente quelchè si dica Pisone nell' Atto 3 Sc. 1:

[...] E ver, ma pure un passo
Che {non} sparger sangue egli tendea; minaccia
Nonche andar vano; la rovina intiera
Di noi minaccia

E non capisco neppure quelchè si legge nell'Atto 4 Sc. 1:

Al vostro amor, grato son io, fratelli.
Prendi

poichè, essendo il discorso diretto al Popolo, cui si dà del *Voi* poco dopo, quel *prendi* non si sà cosa significhi, a chi sia diretto, e cosa si porga, onde sia preso.

Nell'Atto 2 Sc. 1 voi dite:

[...] Più che nascosi, certi
Colpi *si denno* esservi i nostri [...]

È vero che si ammettono nel verso il *denno*, il *ponno*, e l'*enno*; ma quanto al *denno* derivato dal verbo *dovere* tutti i grammatici che io conosco, tra i quali il Pergamini, il Corso, e il Buonmattei lo escludono, e non approvan altro che il *debbono*, *deggiono*, o *deono*. Il Bembo poi dice, che *denno*, *fenno*, e *pi<a>-ccquen'* e *mossen*, usati dal Petrarca, non son voci Toscane, e per qui che il *denno* derivi dal verbo *dare*, e che sia usato in vece di *dieronno*, o *dettero*. Ma sia pure ben detto *denno* in vece di *debbono* io non so nonostante il perchè lo avete fatto impersonale, sembrandomi che debba dirsi in cambio di *si denno*: J nostri colpi più che nascosi *denno* esser certi.

E qui è da notarsi ancora il *si hanno* parimente impersonale che s' incontra nell' istesso atto, e nell' istessa scena:

Non temer nò, che in lor torni la pace,
Ostacol s' *hanno* insormontabil grande.

Convien dire attivamente *hanno* seppure con quel *si* non vuoi dire *essi hanno* del quale accorciamento forse non vi è esempio.

Seguitando a fare degli altri stucchevoli avvertimenti filologici, nell' istessa Scena 1 Atto 2: è da dirsi forse che l' epiteto di *esterni* appropriato ai nemici,

non ha la forza che gli date per indicare i *nemici di fuori*, o *stranieri*, poichè significa^{195r} piuttosto *esteriore*, *superficiale*, o *del giorno di ieri*.

Nella Scena 2 dell'istesso Atto *Lo muover lite* in vece d'*Il muover lite* parrà affettato, e più duro, come parrà egualmente duro, e tinto di gallicismo il dirsi nella Scena 2 atto 4: Godo in vederti *a me ti far* compagno.

Così io non vorrei dire nella Scena 1 Atto 3: *non calmi* piuttosto che *non mi cale*, poichè quel *calmi* là genera dell'equivoco, e della oscurità nel leggere, e molto più ne dee generare nel sentir recitare.

[...] a sua voglia
allor movi pure il popolo, non calmi

È meno equivoco certamente questo *calmi* nella Scena 1 dell'Atto 4.

Voi converrete poi che non son vocaboli toscani *Vegliando*, e *Conturbatore* Atto 3 Sc. 2; *Intrapreso* Atto 4 Sc. 2; *Parteggianti* Atto 4 Sc. 1. E converrete pure ch'è più dolce, delicato, e comune ai migliori Poeti lo sciogliere i dittonghi nelle parole *artificioso*, *minaccioso*, *saziarti*, *odiatore*, *crucciati*,⁸ *saziare*, *orgogliosa*, *odiato*, *insidiosa*, *odioso*, *obediente*. Voi medesimo potete osservare nell' Atto 3 il miglior effetto che fa l'*obediente* quinario di quando voi l'usate quadrisillabo.

Per questa delicatezza pure vorrei piuttosto dire *brieve*, *intiero*, *nimico*, che⁹ *breve*, *intero*, *nemico*, come amate di scrivere.

Questo, quanto alle parole; quanto al pensiero, e alla tessitura del dramma ho pure da parteciparvi alcune riflessioni. Ma queste saranno gl'ingredienti d'un'altra lettera. Intanto pago la metà del mio debito.

Jo sono colla più distinta stima ed ossequio

V(ostro) Aff(ezionat)o Ob(bedient)e Servitore e Am(ic)o
Carlo Mengoni

Μετάφραση

^{194r} Από το Δρομάκι, 14 Ιανουαρίου 1814

Κυρίε μου και αξιοσέβαστε φίλε,

Ευθύς μόλις διάβασα, κύριε, τον *Θηραμένη* σας, σκέφτηκα να σας γνωστοποιήσω όσα παρατήρησα μετά από ένα βιαστικό ξεφύλλισμα. Έκανα μια ανάγνωση πιο προσεκτική και μεγάλωσε μέσα μου η επιθυμία να σας υποδείξω τα στοιχεία που μου φαίνονταν πως μειώνουν την αξία αυτής της ποιη-

8. Vitti: «cruciarti». 9. Vitti: «che non».

τικής σας σύνθεσης. Χρειάζεται βέβαια να πω ότι είναι μάλλον δύσκολο το εγχείρημά μου, αφού, κάθε φορά που θέλησα να το πραγματοποιήσω, δεν βρήκα μέσα μου παρά αναξιότητα και νωθρότητα ως προς το να εκθέσω τις παρατηρήσεις μου. Ίδού γιατί καθυστέρησα τόσο πολύ και δεν κράτησα ούτε καν τις σαφείς υποσχέσεις που σας είχα δώσει. Αλλά είναι ανάγκη μία φορά να τηρήσω τον λόγο μου απέναντί σας.

Κατ' αρχάς, οφείλω ειλικρινά να σας συγχαρώ για τα άλματα του πνεύματός σας σε μια σταδιοδρομία εξαιρετικά δύσκολη. Κι ακόμα περισσότερο επειδή διαλέξατε ένα θέμα απρόσφορο και περιορισμένο σε τέσσερα μόνο πρόσωπα, κάτι που απαιτεί μεγαλύτερη δύναμη πνεύματος και φαντασίας για να καταστήσει την τραγική δράση ενδιαφέρουσα και να την κρατήσει [έτσι] σε όλη την εξέλιξή της. Ας προστεθεί και ο λίγος χρόνος που αφιερώσατε για τη σύλληψή της και να τη βάλετε σε στίχους, όπως λέει ο Alfieri. Πρέπει σίγουρα να προσδοκούμε από εσάς εξαιρετικά πράγματα, αφού ξεκινάτε με τέτοια καθαρότητα και κοσμιότητα να δίνετε μια τόσο ξεχωριστή απόδειξη της ποιητικής σας αξίας.

Η έκφραση δεν θα μπορούσε να είναι πιο αξιοπρεπής, ζωντανή και ταιριαστή στους τραγικούς τρόπους. Ο στίχος είναι αρμονικός και δεν έχει τίποτα το θηλυπρεπές και το νωθρό· αντίθετα, ορισμένες φορές [είναι] αυστηρός και, ως εκ τούτου, πιο ταιριαστός στις ιδέες που εκφράζει.

Θα ήθελα, ωστόσο, να μη σας ξέφυγε τίποτα το πεζολογικό και ίσως θα αντιληφθείτε κάτι τέτοιο στους ακόλουθους στίχους:

Πράξη Α'	Σκηνή Α'	Κάθε μου λόγος σ' εσάς πεντακάθαρα Από εκείνη την ημέρα το απέδειξε [...]
	Σκηνή Γ'	Σεβάσου, αχ! Καλύτερα σεβάσου τώρα πια
Πράξη Β'	Σκηνή Β'	[...] σε οργή
	στο ίδιο	Και σε απειλές να πέσω εγώ δεν θέλω
	Σκηνή Γ'	Τώρα μη θέλετε να δείχνετε στενοχωρημένοι
Πράξη Γ'	Σκηνή Γ'	Ασπίδα και στήριγμα των αγαθών και των δικαίων
Πράξη Γ'	Σκηνή Γ'	Θα φέρουμε μεις πιο πολλά απ' όσα πιστεύουν. Έλα
Πράξη Δ'	Σκηνή Β'	Δύσκολα θα γίνει ως την καινούργια αυγή

Μετά, σίγουρα σας διέφυγε, δίχως να το αντιληφθείτε, ο ακόλουθος στίχος στην τρίτη σκηνή της Α' πράξης:

Έτρεμα γι' αυτή τη δύστυχη πατρίδα και θρηνούσα

ο οποίος είναι δυσαρμονικός και δωδεκασύλλαβος.

- De Marinis 244
- De Michele John George 314
- De Ricci Scipione 137
- De Sanctis Bartolomeo 90, 264, 335-338, 350, 351, 359, 360, 419, 470· βλ. και Ευρετήριο επιστολογράφων «A Guglielmo ed Alessandro Humboldt» 338
- Lusus naturae londini observatus descriptus* 338
- Mémoire sur l'influence de la direction dans la propagation du calorique* 338
- Per la nascita del Re di Roma* 338
- Placide aure* 338
- The Triumph of Albion and of Rome* 338
- Torneo del Wapping. Sonetto bernesco* 338
- De Staël, Madame (Anne Louise Germaine Necker De Staël-Holstein) 194
- De Winkels Federigo Gilbert 63
- Degli Alessandri Giovanni 272
- Di Breme Ludovico 194, 199, 200, 202, 203, 223, 225
- Dickens Charles 376
- Dictionary* (απαύτιστο) 466, 469· βλ. και *Λεξικό, Dizionario*
- Didimo chierico 210, 212, 227, 230, 289· βλ. και Δίδυμος κληρικός, Foscolo Ugo / *Didymi clerici prophetæ minimi Hypercalypseos Liber Singularis*
- Didimo laico (ψευδώνυμο: Κάλβος Ανδρέας) 171
- Didot Fermin 34
- Dizionario* (απαύτιστο) 394, 396· βλ. και *Λεξικό, Dictionary*
- Dodwell Edward 264, 284
- Donna Gentile βλ. Magiotti Mocenni Quirina
- Douvres, Dover, Αγγλία 214, 237
- Drosso Demetrio 108· βλ. και Δρόσος Δημήτριος, Ευρετήριο επιστολογράφων
- Dulau A. 291, 292
- Duport James 467
- Durtnall Daniel Alban 438, 439, 440, 448· βλ. και Ευρετήριο επιστολογράφων
- Ebel Johann Gottfried 220, 221, 222
- Ehrle Francesco, καρδινάλιος 87
- England 254, 466· βλ. και Αγγλία, Μεγάλη Βρετανία, Inghilterra
- Epsom, Αγγλία 367
- Erasmus 374· βλ. και Έρασμος, Γλώσσα ελληνική / προφορά
- Esiodo 181· βλ. και Ησίοδος
- Essex, Αγγλία 407, 408
- Europe 374· βλ. και Ευρώπη
- Eusebius, Eusebio 428, 429, 430, 431, 441, 443, 446, 447, 449, 450, 451· βλ. και Ευσέβιος
- Vita Constantini* 436, 441, 444
- Evans 254, 255
- Fabbrichesi Salvatore 113, 177
- Fabre François-Xavier 181, 182, 184, 189, 224, 225, 226
- Falconer Thomas 436, 437, 438, 447, 448, 455, 456
- An Absurd Hypothesis* 437
- The Case of Eusebius of Caesarea* 437
- Fantoni Giovanni 151
- Federati, μυστική εταιρεία 194
- Feinaigle Gregor, von 387, 388, 389
- Ferrajoli, οικ. 84, 86, 88, 89, 91, 308· — Alessandro 84· — Gaetano 84, 85, 86· — Giuseppe 84, 85· *Raccolta* — 79, 80, 83, 84, 86, 87, 165, 178· *Autografi* — 80, 83, 84, 86, 100, 308· *Codici* — 83, 86, 87, 100· *Codice* — 457 87· *Codice* — 694 80,

- 87, 114, 116, 117, 122, 130, 141, 165, 166, 170, 174· *Codice* — 886 80, 87, 283· *Codice* —1046 123· βλ. και Biblioteca Apostolica Vaticana
- Ferri di S. Costante Giovanni 469
- Fiesole, *Ιταλία* 210, 211
- Finzi, οικ. 192, 210, 211, 249· — Allegrina 247, 248, 249, 257, 258, 338, 339, 340· — Angiolo 339, 340· — Flamminio 247, 248· — Giovacchino 257, 258· — Giovanni 257, 258· — Raffaele 197, 199, 201, 204-208, 239, 241, 246-250, 252, 253, 257, 258, 275, 338, 339, 340· — Raimondo 204, 205, 206, 207, 208· — Rosa 339, 340· — Savina 339· — Vitaliano 257, 258· βλ. και Ευρετήριο επιστολογράφων
- Firenze 123, 148, 158, 161, 176, 182, 199, 209, 224, 339· βλ. και Φλωρεντία
- Foresti Giorgio 274, 277· βλ. και Φορέστης Γεώργιος
- Foscolo Ugo 107, 108, 112, 113, 118, 120, 121, 123, 124, 125, 126, 127, 147, 150, 176, 178, 182, 186, 188, 189, 199, 203, 208, 209, 214, 220, 224, 226, 227, 229, 233, 236, 237, 241, 249, 251, 253, 254, 266, 268, 275, 277, 278, 372, 396, 416, 418, 461· βλ. και Φόσκολο Ούγκο, Ευρετήριο επιστολογράφων
- Έργα
- Aiace* 83, 85, 107, 108, 112, 113, 126, 177
- Chioma di Berenice* 178
- Della servitù dell'Italia* 149, 154, 187
- Didymi clerici prophetae minimi Hypercalypseos Liber Singularis* 154, 187, 195, 212, 218, 222, 226, 229, 230, 238 (βλ. και Δίδυμος κληρικός, Didimo chierico)· *Clavis, Chiave, Κλείδα* του — 218, 220-230
- Esperimento di traduzione dell'Iliade di Omero* 212
- Essays on Petrarch* 189
- [*Il Canto di Parga*] 69
- J Sepolcri* 25, 70, 91, 114, 212, 223, 388, 418
- Jnno alle Grazie* 60, 61, 64, 65, 89, 91, 176, 177, 178, 196, 197, [201], 210, 211, 212· βλ. και Κάλβος Ανδρέας / «Frammento dell'*Jnno alle Grazie*»
- Ricciarda* 85, 86, 113, 126, 176, 177, 196, 197
- Stato politico delle Isole Ionie* 300
- Ultime lettere di Jacopo Ortis* 195, 202, 210, 211, 212, 219, 220, 221, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 232, 233, 234, 235, 237, 238, 256, 272, 273, 287, 288, 289, 301, 302, 303, 309, 310, 322
- Εκδόσεις των *Ultime lettere di Jacopo Ortis*
- Μιλάνο (1802) 229
- Λονδίνο (1811) 289
- Ζυρίχη (1816) 212, 221, 229, 234-235, 238
- Λονδίνο (1817) 219, 256, 287, 289, 303
- Vestigi della storia del sonetto italiano dall'anno MCC al MDCCC* 203, 210, 211, 212, 222
- Viaggio sentimentale di Yorick lungo la Francia e l'Italia* 201-202, 212, 289, 294· βλ. και Sterne Laurence / *A Sentimental Journey*
- Fox George Croker 440
- France, Francia 148, 161, 291, 293, 461· βλ. και Γαλλία
- Freeman 280, 281, 285, 290, 304, 305, 309, 319-324, 329, 334, 335, 352, 353, 358, 363, 364, 365, 383, 384, 407, 408, 411, 422· βλ. και Ευρετήριο επιστολογράφων

- Füssli Johann Heinrich 195, 220, 221, 224, 225, 233, 234· — Susi (Susanna, Suzetta) 203, 220, 221, 227, 228· βλ. και Orell, Füssli et Comp.^c
- Ganimede 407· βλ. και Γανυμήδης
- Garagalli Antonio 189
- Gell William 284
- Gelli Ferdinando 99, 116, 138, 141, 143, 144· βλ. και Ευρετήριο επιστολογράφων
- Germania 461· βλ. και Γερμανία
- Gessner Salomon 195· βλ. και Orell, Gessner, Füssli, e Comp.^c
- Gibbon Edward 349, 415
History of Greece 415
- Gilbert Richard 400· — Robert 400
- Gironi Robustiano 349
- Goldoni Carlo 407, 408
- Goldsmith Oliver 254, 255, 256, 257
An Abridgement of Dr Goldsmith's History of England 257
The History of England, from the Earliest Times to the Death of George II 254, 255, 256
- Graham 385, 386, 397· βλ. και Ευρετήριο επιστολογράφων
- Granmer Thomas 400
«A Fruitful Exhortation to the Reading and Knowledge of Holy Scripture» 400
The Book of Homilies 400· βλ. και Jewel John
- Grant, οικ. 460, 461, 462, 465· — Isaac 465· — John 465
- Grassetti Gaetano 28· βλ. και Γκρασσέτσι
- Grecia, Greece 153, 374· βλ. και Ελλάδα
- Guarini Giovanni Battista 412, 413
Pastor Fido 412, 413· βλ. και Σουμάκης Μιχαήλ
- Guidi Alessandro 417, 418
Amalasona in Italia 418
Endimione 418
- Hagenbuch Johann 219, 220, 221, 222, 224, 225, 227, 228, 233, 234, 275
- Hepburn, οικ. 460, 461, 462, 465· — George 465
- Hess 229
- Hibernia 312· βλ. και Ιρλανδία
- Holland, ζεύγος 246, 267· — House 242, 245, 246, 266, 267, 268, 283
- Holland Henry, λόρδος 242, 256, 268, 300, 308
Recollections of past life 256
Travels in the Jonian Isles, Albania, Thesaly and Macedonia 256
- Holy Scripture 470· βλ. και Αγία Γραφή, Bibbia
- Homer 374· βλ. και Όμηρος, Omero
- Horsley Samuel 439, 440
Tracts in Controversy with Dr Priestley 439, 440
- Hotel· βλ. και Ξενοδοχείο
— des Princes, Παρίσι 339, 340
— Sablonière, Λονδίνο 236· βλ. και Ξενοδοχείο Sablonière
— Stadthoff, Μπάντεν 220, 221, 222
- Hume David 349
- Ilario, κόμης 176, 177, 178· βλ. και Casarotti Ilario
- Inghilterra 176, 214· βλ. και Αγγλία, Μεγάλη Βρετανία, England
- Institute
Royal — 388
Surrey — 388
- Italia, Italy 123, 143, 153, 176, 309· βλ. και Ιταλία
- Ittner 222

- Jewel John 400
The Book of Homilies 400· βλ. και Granmer Thomas
- Jolly John 340, 341· βλ. και Ευρετήριο επιστολογράφων
- Jowett 405
- Jullien Marc-Antoine 92
- Kemble Charles (Carlo) 246, 281, 282, 283, 343 (βλ. και Ευρετήριο επιστολογράφων)· — Fanny 283· — John Philip 283· — Maria Theresa 283 (βλ. και De Camp Maria Theresa)
- Kensington 244· βλ. και Κένσιγκτον
- Kind Theodor 35, 36, 38· βλ. και Κινδ Θεόδωρος
- Krüdener Barbara Julien, von 231· — Paul 228, 230, 231
- Lactantius Lucius Caecilius Firmianus 431· βλ. και Λακτάντιος
- Lamber Juliette 29, 53, 62
Poètes Grecs Contemporains 53
- Lampredi Urbano 113
- Lapiè Pierre 370, 380, 381, 382
- Lavagnini Bruno 186
- Leake William Martin 259, 260, 261, 312
Researches in Greece 261, 312
- Lecaz(z)a 381· — Giovanni 382
- Lee, κυρία 381
- Lee George 315
- Lee John 99, 314, 315, 316, 326, 330, 331, 343, 344, 360, 361, 365, 366, 389, 390, 391, 393, 414, 415, 416, 421, 423, 424· βλ. και Ευρετήριο επιστολογράφων «Antiquarian Researches in the Ionian Islands, in the year 1812» 315
- Legrand Èmile 39, 57, 63
- Leicester Square, Λονδίνο 236, 237, 376
- Leoni Michele 164
- Leucade 180· βλ. και Λευκάδα
- Library· βλ. και Βιβλιοθήκη, Biblioteca
- Cambridge University — 401
- Libri, κυρία 124, 129
- Lincolnshire, Αγγλία 15
- Lindsay 313, 314, 323, 407, 409, 411
- Lirici poeti 181· βλ. και Λυρικοί ποιητές
- Lista Civile 164
- Liverati Giovanni 247, 248, 342
- Livorno 122· βλ. και Λιβόρνο
- London, Londra, Londres 214, 237, 254, 309, 313, 332, 339, 394, 460, 466· βλ. και Λονδίνο
- Lordini Isidoro (εσφαλμμένη ανάγνωση) 122, 156· βλ. Cordini Isidoro
- Lorena, δυναστεία των —, Μεγάλο δουκάτο της Τοσκάνης 163
- Losanna 227· βλ. και Λωζάννη
- Lozzi Carlo 219
- Lucchesini Cesare 164
- MacFarlane Robert Henry 150
- Machiavelli Niccolò 151
- Maffei Scipione 146, 417, 418
Merope 418
- Magiotti Mocenni Quirina (Donna Gentile, Signora) 83, 93, 123, 124, 125, 127, 129, 130, 154, 189-200, 203, 204, 205, 207-210, 212, 213, 214, 216-221, 224-228, 233, 234, 236-243, 247, 248, 249, 250, 252, 253, 257, 258, 275, 276, 277, 299· βλ. και Ευρετήριο επιστολογράφων
- Magliabechi Antonio 226· βλ. και Biblioteca Magliabechiana
- Maitland Thomas 127, 299
- Malamani Vittorio 236
- Manzoni Alessandro 349

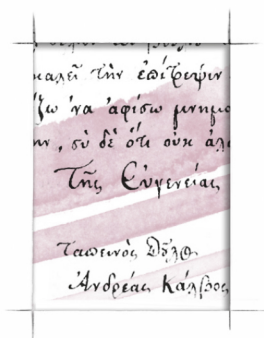
- Martelli Diego («Fondo Martelli») 189, 198, 203
- Martinetti Giovanni Antonio 85, 86, 88
- Martini Antonio 347, 404, 471, 472
- Mascagni Paolo 337
- Mascazoni Giulio 273· βλ. και Μασκατσό-
νι Τζούλιο
- Masini Vincenzo 87, 114, 130, 165, 166,
168, 170, 173, 174, 175, 179· βλ. και Ευ-
ρετήριο επιστολογράφων
- Massoneria 197· βλ. και Μασονικές, τεκτο-
νικές στοές
- Mayer Enrico 75, 109
- Mazzoni Guido 117
- Meister Jacob Heinrich 220, 221, 222, 227,
228, 229, 230, 275
De l'origine des principes religieux 222
*Euthanasie ou mes derniers entretiens
avec elle sur immortalité* 222
- Meli Giovanni 87, 93, 179, 186· βλ. και
Κάλβος Ανδρέας / *Le stagioni dell'abate
Meli*
- Mengoni Carlo 87, 99, 114, 116, 130, 133,
137, 138, 139, 141, 145, 165, 166, 173,
174· βλ. και Ευρετήριο επιστολογράφων
- Mercati Giovanni, καρδινάλιος 87
- Metastasio 33, 117
- Milano 147, 148, 190, 223, 224, 257· βλ. και
Μιλάνο
- Milton John 356· βλ. και Μίλτον Τζων
«Comus» 356, 357
«Il penseroso» 356, 357
«L' allegro» 356, 357
«Lycidas» 356, 357
Paradise Lost 357
- Mitford William 415, 416
*An Essay upon the Harmony of Lan-
guage* 416
- An Inquiry into the Principles of Harmo-
ny in Language* 415
- Mitrovic Bartolomeo 63
- Monck Charles Atticus 284
- Monck Charles Miles Lambert 76, 87, 96,
260, 284, 295, 296, 297, 299, 310, 312,
315, 325, 331, 355· βλ. και Ευρετήριο
επιστολογράφων
[«Αγγλορωμαϊκό λεξικό», αγγλοελλη-
νική γραμματική κ.ά.] 311, 312
- Montelatici Vincenzo 111
- Monti Vincenzo 32, 113, 146, 188, 210, 211,
346-348, 406-411, 417, 463, 470
Aristodemo 31
Iliade (μετάφραση) 406, 408, 409· βλ.
και Όμηρος
In morte di Ugo Bassville (Bassvilliana)
409
*Proposta di alcune correzioni ed aggiunte
al Vocabolario della Crusca* 113, 346,
347, 348
- Morrocchesi, Marocchesi, οικ. [124], [125],
129· — Antonio [124], [125], 129, 240, 272
*Lezioni di declamazione e d'arte dram-
matica* 240
- Morrocchesi, Marocchesi Giuditta 129, 239,
240, 241, 249, 250, 253, [270], [271],
[272], 273· — Giuditta (συνθηματικό
όνομα της Quirina Mocenni Magiotti)
129, 239, 240, 241, 243
- Murat Gioacchino, βασιλιάς της Νάπολης
268
- Murray, οικ. 189· — John 288, 289
- Mustoxidi Andrea 461, 463, 464· βλ. και
Μουστοξύδης Ανδρέας
- Naldi Carolina 342· — Giuseppe 74, 83,
306, 342, 377

- New Testament* 259, 261, 308· βλ. και *Καινή Διαθήκη*
- Nicolini Giambattista 124, 125, 128-129, 146, 164
Θεόριος (διασκευή) 129· βλ. και Βελεστυλῆς
- Nicobery William 290, 291· βλ. και Ευρετήριο επιστολογράφων
- Nolan Frederick 318, 427-438, 441, 447, 448, 449, 452, 454, 455, 456, 457, 467, 468, 469· βλ. και Νόλαν Φρέντρικ, Ευρετήριο επιστολογράφων
A Harmonical Grammar of the Principal Ancient and Modern Languages [Polyglot Grammar] (επιμέλεια) 317, 318, 436, 438, 457, 466, 467, 468· βλ. και Κάλβος Ανδρέας
An Introduction to Greek Grammar 318, 469
An Introduction to Italian Grammar 457· βλ. και Κάλβος Ανδρέας
An Inquiry into the Integrity of the Greek Vulgate 429, 430, 432, 433, 436, 438, 441, 443, 468
Remarks on a Passage in Eusebius's Ecclesiastical History 430, 437, 441, 445, 448, 449, 457
Supplement to an Inquiry into the integrity of the Greek Vulgate 430, 436, 437, 441, 449
- Nordini E. (εσφαλμένη ανάγνωση) 122· βλ. Cordini Isidoro
- Northumberland, Αγγλία 284
- Ó'Callaghan, οικ. 90, 343· — Luke Carlos 341, 342, 343, 377· — Peter Paul 341, 342
- Omero 180, 210, 441· βλ. και Όμηρος, Homer
- Orell 195· —, Füssli et Comp.^c 195, 208, 220, 221, 226· —, Gessner, Füssli, e Comp.^c 195· βλ. και Gessner Salomon· Füssli Johann Heinrich, Orell· Τυπογραφείο Orell, Füssli
- Orlandini Francesco Silvio 65, 75
- Orsi, τράπεζα, Φλωρεντία 253
- Ostenda 235· βλ. και Οστάνδη
- Oswald John 119
- Oxford 367, 379· βλ. και Οξφόρδη
- Palloni Domenico 87, 99, 114, 115, 116, 130, 138, 141, 142, 145, 165, 166, 174, 175, 179 (βλ. και Ευρετήριο επιστολογράφων)· — Gaetano 116
- Pananti Filippo 77, 137
- Parigi 208, 370, 380· βλ. και Παρίσι
- Parini Giuseppe 387, 388
Dialogo sopra la nobiltà 388
Il Giorno 388
- Parma 199· βλ. και Πάρμα
- Parolini Alberto 260, 262, 263, 264· βλ. και Ευρετήριο επιστολογράφων
- Pasigi 247, 248
- Pearson M. 96, 281, 285, 290, 291, 292, 304, 305, 306, 309, 310, 319-329, 352, 353, 355, 356, 357, 363, 364, 383, 384· βλ. και Ευρετήριο επιστολογράφων
- Pecchioli Vittorio 74, 205, 240, 241, 270, 272, 273· βλ. και Ευρετήριο επιστολογράφων
- Pellico Luigi 195
- Pellico Silvio 178, 190-200, 202, 204, 212, 241
Francesca da Rimini 194, 199, 200, 202
I doveri degli uomini 194
Le mie prigionie 194
- Pepoli Alessandro 146
- Pergamini Giacomo 132, 135, 139

- Perticari Giulio 348
Degli scrittori del Trecento e de' loro imitatori 348
Dell'amor patrio di Dante 348
- Pestalozza Corrado 223, 224, 225, 227, 228, 233, 234
- Petrarca 132, 181, 301, 304, 306· βλ. και Πετράρχης
 «Italia mia, benchè il parlar sia indarno...» 181, 184
- Piancastelli Carlo 219
- Pianzola Bernardino 312
Dizionario, grammatiche e dialoghi 312
- Piergili Maria Luigia 73, 123, 129, 232· — Severino Boezio 123
- Pieri Mario 181, 187· βλ. και Πιέρης Μάριος
Tributo all'amicizia con varj componimenti in verso 187
- Pindemonte Ippolito 146, 164, 409, 416, 417, 418, 463
Odissea (μετάφραση) 418
Poesie campestri 418
- Pisone 132, 142· βλ. και Πείσων, Κάλβος Ανδρέας / *Teramene*
- Pistoia, Τοσκάνη 180· βλ. και Πιστόια
- Pizzamano 123, 124, 126· βλ. και Πιτσάμάνος
- Plato, Platone 180, 439, 441· βλ. και Πλάτων
- Platt Samuel 344, 345, 361, 362, 377, 378, 379, 380 (βλ. και Ευρετήριο επιστολογράφων)· — Thomas 345
- Pomposi 199, 201
- Porro Luigi 195
- Porta Gaspero 224, 225· — Giuseppe 224, 225
- Portius Simon 312
- Priestley Joseph 439, 440
- Pritchett Charles Richard 99, 398-406, 413, 414, 424, 426, 470, 471, 472· βλ. και Ευρετήριο επιστολογράφων
- Quin Edward Turnly 99
- Raffaello 167· βλ. και Ραφαήλ
- Regaldi Giuseppe 24, 70
- Reinaud Niccolò 368
- Repubblica Cisalpina 229
- Reverdin François-Gédéon 92, 97
- Ridout Charles 281· — Elizabeth 281, 313, 314, 324
- Ridout Fortune Susan 74, 83, 90, 99, 279, 281, 285, 286, 287, 290, 301, 302, 303, 306, 309, 310, 314, 319, 320, 321, 322, 324, 329, 334, 335, 352, 353, 356, 363, 364, 365, 366, 371, 372, 383, 387, 388, 406, 407, 409, 410, 411, 412, 413, 416, 417, 418, 419, 420, 422, 423, 438, 465, 466, 467, 470· βλ. και Ευρετήριο επιστολογράφων
Letters to a Young Governess on the Principles of Education 281
- Risorgimento 91, 146, 194, 202, 229
- Robertson Henry 317, 318, 326, 331
Concise Grammar of the Modern Greek Language 317, 318, 326, 331
- Robertson William 303-306, 321, 324, 329, 331, 335, 357· βλ. και Κάλβος Ανδρέας / *Italian Lessons*
The History of the reign of the emperor Charles V 306
- Rogers Samuel 289
- Rolandi 346, 469· —, αδελφοί 347· — Giambattista 347· — Pietro 347
- Romagnosi Gian Domenico 194
- Romano Ruggiero 141
- Roscoe William 272

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΛΒΟΣ

αλληλογραφία

ΤΟΜΟΣ Β΄

1819 - 1869

&

ΑΧΡΟΝΟΛΟΓΗΤΕΣ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ

Εισαγωγή - Επιμέλεια - Σχολιασμός
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΑΡΒΑΝΙΤΑΚΗΣ

με τη συνεργασία του
ΛΕΥΚΙΟΥ ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ

ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΠΕΝΑΚΗ

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΛΒΟΣ
ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

ΤΟΜΟΣ Β΄

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΛΒΟΣ
ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Δημήτρης Αρβανιτάκης ὀ Σπύρος Ασδραχάς ὀ Νάσος Βαγενάς
Bertrand Bouvier ὀ Ευριπίδης Γαραντούδης ὀ Mario Vitti

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΛΒΟΣ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

ΤΟΜΟΣ Β΄

1819-1869

ΑΧΡΟΝΟΛΟΓΗΤΕΣ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ

Εισαγωγή – Επιμέλεια – Σχολιασμός

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΑΡΒΑΝΙΤΑΚΗΣ

με τη συνεργασία του

ΛΕΥΚΙΟΥ ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ

ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΠΕΝΑΚΗ

ΑΘΗΝΑ 2014

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΜΠΕΝΑΚΗ — Υπεύθυνος: Δημήτρης Αρβανιτάκης
ΣΕΙΡΑ: Νεοελληνική Φιλολογία – 12

Η έκδοση πραγματοποιήθηκε χάρη στην ευγενική χορηγία
του ΝΤΙΝΟΥ ΜΑΡΤΙΝΟΥ

© 2014 Μουσείο Μπενάκη, Δημήτρης Αρβανιτάκης & Λεύκιος Ζαφειρίου

Μουσείο Μπενάκη, Κουμπάρη 1, 106 74 Αθήνα
Τηλ.: 210-3671000, fax: 210-3671063
E-mail: benaki@benaki.gr
www.benaki.gr

ISSN 1790-7578
ISBN ΤΟΜΟΣ Β΄ 978-960-476-163-0
ISBN SET 978-960-476-161-6

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΧΡΟΝΟΛΟΓΗΜΕΝΕΣ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ (1819-1869)

144. Ο Thomas Seaward στον Ανδρέα Κάλβο, 1 Ιανουαρίου 1819	17
145. Η M. Sinclair στον Ανδρέα Κάλβο, 7 Ιανουαρίου 1819	17
146. Η Willimott στον Ανδρέα Κάλβο, 17 Ιανουαρίου 1819	18
147. Ο Charles Richard Pritchett στον Ανδρέα Κάλβο, 18 Ιανουαρίου 1819 . .	19
148. Η Still στον Ανδρέα Κάλβο, 26 Ιανουαρίου 1819	20
149. Ο Thomas Seaward στον Ανδρέα Κάλβο, 27 Ιανουαρίου 1819	21
150. Ο Charles Richard Pritchett στον Ανδρέα Κάλβο, 28 Ιανουαρίου 1819 . .	23
151. Ο Thomas Seaward στον Ανδρέα Κάλβο, 5 Φεβρουαρίου 1819	24
152. Ο W. Heinemann στον Ανδρέα Κάλβο, 5 Φεβρουαρίου 1819	25
153. Η Allegrina Finzi στον Ανδρέα Κάλβο, 5 Φεβρουαρίου 1819	27
154. Ο Ανδρέας Κάλβος στον W. Heinemann, μετά τις 5 Φεβρουαρίου 1819 .	27
155. Η Savina Finzi στον Ανδρέα Κάλβο, 6 Φεβρουαρίου 1819	28
156. Ο Thomas Seaward στον Ανδρέα Κάλβο, 8 Φεβρουαρίου 1819	28
157. Ο Ανδρέας Κάλβος στον Thomas Seaward, 9 Φεβρουαρίου 1819	29
158. Ο W. Heinemann στον Ανδρέα Κάλβο, 12 Φεβρουαρίου 1819	30
159. Ο Pleston στον Ανδρέα Κάλβο, 17 Φεβρουαρίου 1819	30
160. Ο W. Heinemann στον Ανδρέα Κάλβο, 18 Φεβρουαρίου 1819	31
161. Ο Bartolomeo de Sanctis στον Ανδρέα Κάλβο, Φεβρουάριος 1819	31
162. Η Willimott στον Ανδρέα Κάλβο, 1 Μαρτίου 1819	35
163. Η Elizabeth Cowell στον Ανδρέα Κάλβο, 2 Μαρτίου 1819	36
164. Ο Samuel Platt στον Ανδρέα Κάλβο, 21 Μαρτίου 1819	37
165. Ο James Stuart Menteath στον Ανδρέα Κάλβο, 22 Μαρτίου 1819	40
166. Οι αδελφές Pleston στον Ανδρέα Κάλβο, 24 Μαρτίου 1819	41
167. Ο John Lee στον Ανδρέα Κάλβο, 29 Μαρτίου 1819	42
168. Ο Thomas Seaward στον Ανδρέα Κάλβο, 30 Μαρτίου 1819	43
169. Ο John Lee στον Ανδρέα Κάλβο, 1 Απριλίου 1819	44
170. Ο James Stuart Menteath στον Ανδρέα Κάλβο, πριν από τις 3 Απριλίου 1819	45
171. Ο James Stuart Menteath στον Ανδρέα Κάλβο, 3 Απριλίου 1819	46
172. Ο James Stuart Menteath στον Ανδρέα Κάλβο, μετά τις 3 Απριλίου 1819	49

173. Η Frances Freeman στον Ανδρέα Κάλβο, 7 Απριλίου 1819	51
174. Ο Ανδρέας Κάλβος στη Frances Freeman, μετά τις 7 Απριλίου 1819 . . .	52
175. Ο Bartolomeo de Sanctis στον Ανδρέα Κάλβο, πριν από τις 15 Απριλίου 1819	52
176. Ο Bartolomeo de Sanctis στον Ανδρέα Κάλβο, πριν από τις 15 Απριλίου 1819	54
177. Ο James Stuart Menteach στον Ανδρέα Κάλβο, 20 Απριλίου 1819	56
178. Η Frances Freeman στον Ανδρέα Κάλβο, 21 Απριλίου 1819	58
179. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, 22 Απριλίου 1819	60
180. Ο John Lee στον Ανδρέα Κάλβο, 29 Απριλίου 1819	62
181. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, 30 Απριλίου 1819	63
182. Ο Bartolomeo de Sanctis στον Ανδρέα Κάλβο, μετά τις 30 Απριλίου 1819	65
183. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, 1 Μαΐου 1819	66
184. Ο Daniel Alban Durtnall στον Ανδρέα Κάλβο, 3 Μαΐου 1819	69
185. Ο Hugh Barclay στον Ανδρέα Κάλβο, 4 Μαΐου 1819	70
186. Ο Daniel Alban Durtnall στον Ανδρέα Κάλβο, 10 Μαΐου 1819	71
187. Η M. Sinclair στον Ανδρέα Κάλβο, 15 Μαΐου 1819	73
188. Ο James Stuart Menteach στον Ανδρέα Κάλβο, 16 Μαΐου 1819	74
189. Ο Bartolomeo de Sanctis στον Ανδρέα Κάλβο, μετά τις 18 Μαΐου 1819 . .	75
190. Ο Smeraldo Bugni στον Ανδρέα Κάλβο, πριν από τις 20 Μαΐου 1819 . . .	77
191. Ο James Stuart Menteach στον Ανδρέα Κάλβο, 24 Μαΐου 1819	79
192. Ο Filippo Pananti στον Ανδρέα Κάλβο, 26 Μαΐου 1819	80
193. Η Maria Naldi στον Ανδρέα Κάλβο, 26 Μαΐου 1819	83
194. Ο Filippo Pananti στον Ανδρέα Κάλβο, 27 Μαΐου 1819	86
195. Ο Daniel Alban Durtnall στον Ανδρέα Κάλβο, 29 Μαΐου 1819	87
196. Ο John Lee στον Ανδρέα Κάλβο, 1 Ιουνίου 1819	89
197. Ο Daniel Alban Durtnall στον Ανδρέα Κάλβο, 5 Ιουνίου 1819	91
198. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, 9 Ιουνίου 1819	92
199. Η Emily Leeche στον Ανδρέα Κάλβο, 9 Ιουνίου 1819	94
200. Ο James Stuart Menteach στον Ανδρέα Κάλβο, 10 Ιουνίου 1819	94
201. Ο Bartolomeo de Sanctis στον Ανδρέα Κάλβο, αρχές Ιουνίου 1819	95
202. Ο Hugh Barclay στον Ανδρέα Κάλβο, 10 Ιουνίου 1819	97
203. Ο R. D. Thomson στον Ανδρέα Κάλβο, 11 Ιουνίου 1819	98
204. Ο Bartolomeo de Sanctis στον Ανδρέα Κάλβο, 17 Ιουνίου 1819	99
205. Ο Bartolomeo de Sanctis στον Ανδρέα Κάλβο, 19 Ιουνίου 1819	101
206. Η M. Sinclair στον Ανδρέα Κάλβο, 19 Ιουνίου 1819	104
207. Ο Bartolomeo de Sanctis στον Ανδρέα Κάλβο, 20 Ιουνίου 1819	105

208. Ο John Lee στον Ανδρέα Κάλβο, 21 Ιουνίου 1819	108
209. Η M. Sinclair στον Ανδρέα Κάλβο, [25 Ιουνίου] 1819	109
210. Η Willimott στον Ανδρέα Κάλβο, 26 Ιουνίου 1819	110
211. Ο Frederick Nolan στον Ανδρέα Κάλβο, 26 Ιουνίου 1819	111
212. Ο Edward Quin στον Ανδρέα Κάλβο, 26 Ιουνίου 1819	113
213. Ο Robert Kerrison στον Ανδρέα Κάλβο, 28 Ιουνίου 1819	116
214. Ο William Charles Macready στον Ανδρέα Κάλβο, 29 Ιουνίου 1819	118
215. Ο Bartolomeo de Sanctis στον Ανδρέα Κάλβο, μετά τις 30 Ιουνίου 1819	120
216. Ο Bartolomeo de Sanctis στον Ανδρέα Κάλβο, μετά τις 30 Ιουνίου 1819	124
217. Ο James Stuart Menteth στον Ανδρέα Κάλβο, 5 Ιουλίου 1819	126
218. Ο Kushaw στον Ανδρέα Κάλβο, 5 Ιουλίου 1819	128
219. Ο Daniel Alban Durtnall στον Ανδρέα Κάλβο, 5 Ιουλίου 1819	129
220. Ο Kushaw στον Ανδρέα Κάλβο, 10 Ιουλίου 1819	131
221. Ο Rokershaw στον Ανδρέα Κάλβο, 12 Ιουλίου 1819	132
222. Ο Thomas Welch στον Ανδρέα Κάλβο, 14 Ιουλίου 1819	132
223. Ο Frederick Nolan στον Ανδρέα Κάλβο, 15 Ιουλίου 1819	133
224. Ο John Lee στον Ανδρέα Κάλβο, 17 Ιουλίου 1819	140
225. Ο Παναγιώτης Κοδρικιάς στον Ανδρέα Κάλβο, 3 Αυγούστου 1819	142
226. Ο Ανδρέα Κάλβος στον κόμη Γκίλφορντ, 16 Αυγούστου 1819	150
227. Ο κόμης Γκίλφορντ στον Ανδρέα Κάλβο, 8/20 Αυγούστου 1819	152
228. Ο John Lee στον Ανδρέα Κάλβο, 18 Αυγούστου 1819	153
229. Ο Bartolomeo de Sanctis στον Ανδρέα Κάλβο, αρχές Σεπτεμβρίου 1819	154
230. Η M. Sinclair στον Ανδρέα Κάλβο, 13 Σεπτεμβρίου 1819	156
231. Ο John Lee στον Ανδρέα Κάλβο, 30 Σεπτεμβρίου 1819	158
232. Ο James Stuart Menteth στον Ανδρέα Κάλβο, 19 Οκτωβρίου 1819	159
233. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, 21 Οκτωβρίου 1819	160
234. Ο James Stuart Menteth στον Ανδρέα Κάλβο, 25 Οκτωβρίου 1819	163
235. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, 26 Οκτωβρίου 1819	164
236. Η Evelina Hullmandel στον Ανδρέα Κάλβο, 1 Νοεμβρίου 1819	167
237. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, 4 Νοεμβρίου 1819	168
238. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, 6 Νοεμβρίου 1819	171
239. Η Clarke στον Ανδρέα Κάλβο, 10 Νοεμβρίου 1819	172
240. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, 15 Νοεμβρίου 1819	173
241. Η Maria και η Carolina Naldi στον Ανδρέα Κάλβο, 18 Νοεμβρίου 1819	178
242. Ο Ανδρέας Κάλβος στον κόμη Γκίλφορντ, 21 Νοεμβρίου 1819	180
243. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, πριν από τις 26 Νοεμβρίου 1819	183

244. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, 26 Νοεμβρίου 1819	186
245. Ο κόμης Γκίλφορντ στον Ανδρέα Κάλβο, 26 Νοεμβρίου 1819	190
246. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, 29 Νοεμβρίου 1819	192
247. Ο Ανδρέας Κάλβος στον κόμη Γκίλφορντ, 30 Νοεμβρίου 1819	195
248. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, 30 Νοεμβρίου 1819	199
249. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, τέλη Νοεμβρίου 1819	204
250. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, 2-3 Δεκεμβρίου 1819	205
251. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, πριν από τις 4 Δεκεμβρίου 1819	210
252. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, 5 Δεκεμβρίου 1819	213
253. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, πριν από τις 7 Δεκεμβρίου 1819	215
254. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, 7 Δεκεμβρίου 1819	220
255. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, 10 Δεκεμβρίου 1819	223
256. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, 10 Δεκεμβρίου 1819	231
257. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, 15 Δεκεμβρίου 1819	234
258. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, 18 Δεκεμβρίου 1819	236
259. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, 18 Δεκεμβρίου 1819	237
260. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, 21 Δεκεμβρίου 1819	239
261. Η Butler στον Ανδρέα Κάλβο, 21 Δεκεμβρίου 1819	242
262. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, 21 Δεκεμβρίου 1819	243
263. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, 22 Δεκεμβρίου 1819	245
264. Ο Thomas Seaward στον Ανδρέα Κάλβο, 23 Δεκεμβρίου 1819	247
265. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, 23 Δεκεμβρίου 1819	248
266. Ο δρ. Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, 23 Δεκεμβρίου 1819	251
267. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, 25 Δεκεμβρίου 1819	252
268. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, 28 Δεκεμβρίου 1819	256
269. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, 30 Δεκεμβρίου 1819	258
270. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο, 30 Δεκεμβρίου 1819	259
271. Ο James Stuart Menteth στον Ανδρέα Κάλβο, 31 Δεκεμβρίου 1819	263
272. Ο Thomas Seaward στον Ανδρέα Κάλβο, 4 Ιανουαρίου 1820	265
273. Η Henrietta Cecil Thelwall στον Ανδρέα Κάλβο, 10 Ιανουαρίου 1820	266
274. Ο Thomas Seaward στον Ανδρέα Κάλβο, 12 Ιανουαρίου 1820	268
275. Ο Νικόλαος Κάλβος στον Ανδρέα Κάλβο, 28 Μαρτίου 1820	270
276. Ο Ανδρέας Κάλβος στην Εταιρεία για την προώθηση της Χριστιανικής γνώσης, 18 Ιουλίου 1820	276

277. Ο Ανδρέας Κάλβος στις Αρχές του Δουκάτου της Τοσκάνης, πριν από τις 26 Δεκεμβρίου 1821	282
278. Ευχαριστήριο 158 ελλήνων προς τους ελβετούς φιλέλληνες, 24 Μαΐου 1823	292
279. Ο Ανδρέας Κάλβος στον Giovanni Battista Zannoni, 21 Αυγούστου 1823	297
280. Ο Ανδρέας Κάλβος στον Ανδρέα Λουριώτη, 3 Μαρτίου 1825	301
281. Ο Ανδρέας Κάλβος στον κόμη Γκίλφορντ, 7 Απριλίου 1825	305
282. Ο Ανδρέας Κάλβος στον Δημήτριο Φωσκάραδη, 7 Απριλίου 1825	308
283. Ο Ανδρέας Κάλβος στον Ανδρέα Λουριώτη, 22 Αυγούστου 1825	312
284. Ο Ανδρέας Κάλβος στον στρατηγό Μαρί-Ζοζέφ Λαφαγιέτ, Απρίλιος(;) 1826	320
285. Ο Ανδρέας Κάλβος στον Jean Alexandre Buchon, 29 Μαΐου 1826	326
286. Ο Marc-Antoine Jullien στον Ανδρέα Κάλβο, 29 Μαρτίου 1827	336
287. Ο κόμης Γκίλφορντ στον Ανδρέα Κάλβο, 21 Ιουνίου 1827	343
288. Ο Ανδρέας Κάλβος στον κόμη Γκίλφορντ, 6 Αυγούστου 1827	348
289. Ο Γεώργιος Θεριανός στον Ανδρέα Κάλβο, 7 Σεπτεμβρίου 1836	355
290. Ο Ανδρέας Κάλβος στον Γεώργιο Θεριανό, 14 Νοεμβρίου 1836	362
291. Ο Ανδρέας Κάλβος στον Γεώργιο Θεριανό, 10 Δεκεμβρίου 1836	366
292. Ο Ανδρέας Κάλβος στον Γεώργιο Θεριανό, 16 Μαρτίου 1837	368
293. Ο Ανδρέας Κάλβος στον Γεώργιο Θεριανό, 29 Μαρτίου 1837	371
294. Ο Ανδρέας Κάλβος στον Γεώργιο Θεριανό, 12 Απριλίου 1837	372
295. Ο Ανδρέας Κάλβος στον Γεώργιο Θεριανό, 3 Μαΐου 1837	375
296. Ο Ανδρέας Κάλβος στη Γενική Επιτροπή Δημόσιας Εκπαίδευσης, 12 Μαΐου 1837	377
297. Ο Γεώργιος Θεριανός στον Ανδρέα Κάλβο, 15 Μαΐου 1837	381
298. Ο Ανδρέας Κάλβος στον Γεώργιο Θεριανό, 15 Μαΐου 1837	385
299. Ο Γεώργιος Θεριανός στον Ανδρέα Κάλβο, 15 Μαΐου 1837	386
300. Ο Ανδρέας Κάλβος στον Γεώργιο Θεριανό, 15 Μαΐου 1837	389
301. Ο Γεώργιος Θεριανός στον Ανδρέα Κάλβο, 16 Μαΐου 1837	396
302. Ο Γεώργιος Θεριανός στον Ανδρέα Κάλβο, 17 Μαΐου 1837	402
303. Ο Ανδρέας Κάλβος στον Γεώργιο Θεριανό, 17 Μαΐου 1837	403
304. Ο Γεώργιος Θεριανός στον Ανδρέα Κάλβο, 17 Μαΐου 1837	404
305. Ο Γεώργιος Θεριανός στον Ανδρέα Κάλβο, 19 Μαΐου 1837	407
306. Ο Γεώργιος Θεριανός στον Ανδρέα Κάλβο, 21 Μαΐου 1837	408
307. Ο Γεώργιος Θεριανός στον Ανδρέα Κάλβο, 22 Μαΐου 1837	410
308. Βεβαίωση του Ανδρέα Κάλβου για τον Ανδρέα Βλαντή, 2 Νοεμβρίου 1837	413
309. Ο Κωνσταντίνος Στρατούλης στον Ανδρέα Κάλβο [1837]	415

310. Ο Ανδρέας Κάλβος στον Διονύσιο Βέγια, 28 Απριλίου 1841	418
311. Ο Ανδρέας Κάλβος στην Εταιρεία για την προώθηση της Χριστιανικής γνώσης, [Νοέμβριος] 1853	420
312. Ο Ανδρέας Κάλβος στην Εταιρεία για την προώθηση της Χριστιανικής γνώσης, 28 Ιουλίου 1855	421
313. Ο Γεώργιος δε Ρώσσης στον Ανδρέα Κάλβο, 27 Ιουλίου 1856	422
314. Ο Ανδρέας Κάλβος στον Πέτρο Βράιλα Αρμένη(;), τέλη Οκτωβρίου 1869	430

ΑΧΡΟΝΟΛΟΓΗΤΕΣ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ

1. Ο Hugh Barclay στον Ανδρέα Κάλβο	435
2. Ο Hugh Barclay στον Ανδρέα Κάλβο	435
3. Ο James Bennett στον Ανδρέα Κάλβο	436
4. Η βαρώνη Browne Mill στον Ανδρέα Κάλβο, 9 Ιανουαρίου (...)	438
5. Η λαίδη H. Chichester στον Ανδρέα Κάλβο	439
6. Η Elizabeth Cowell στον Ανδρέα Κάλβο	440
7. Η Elizabeth Cowell στον Ανδρέα Κάλβο	440
8. Η Elizabeth Cowell στον Ανδρέα Κάλβο	441
9. Η Elizabeth Cowell στον Ανδρέα Κάλβο, 19 Φεβρουαρίου (...)	442
10. Η Elizabeth Cowell στον Ανδρέα Κάλβο	443
11. Ο John Cowell στον Ανδρέα Κάλβο	443
12. Ο Bartolomeo de Sanctis στον Ανδρέα Κάλβο	444
13. Ο Bartolomeo de Sanctis στον Ανδρέα Κάλβο	445
14. Ο Bartolomeo de Sanctis στον Ανδρέα Κάλβο	447
15. Ο Bartolomeo de Sanctis στον Ανδρέα Κάλβο	448
16. Οι Raffaele και Raimondo Finzi στον Ανδρέα Κάλβο	449
17. Ο John Jolly στον Ανδρέα Κάλβο	449
18. Ο John Jolly στον Ανδρέα Κάλβο	450
19. Ο John Jolly στον Ανδρέα Κάλβο	451
20. Ο Ανδρέας Κάλβος στον Giuseppe Naldi	452
21. Ο Charles Kemble στον Ανδρέα Κάλβο	455
22. Ο Charles Kemble στον Ανδρέα Κάλβο	456
23. Ο Charles Kemble στον Ανδρέα Κάλβο	457
24. Ο Charles Kemble στον Ανδρέα Κάλβο	458
25. Ο Charles Kemble στον Ανδρέα Κάλβο	458
26. Ο Charles Kemble στον Ανδρέα Κάλβο	459

27. Η Maria Therese Kemble στην Maria Theresa Josephine Thomas-Calbo	461
28. Ο John Lee στον Ανδρέα Κάλβο	462
29. Ο John Lee στον Ανδρέα Κάλβο	463
30. Ο Charles Monck στον Ανδρέα Κάλβο. [1817]	463
31. Ο Henry Mullinex στον Ανδρέα Κάλβο	464
32. Ο Henry Mullinex στον Ανδρέα Κάλβο	466
33. Ο Henry Mullinex στον Ανδρέα Κάλβο	467
34. Ο Henry Mullinex στον Ανδρέα Κάλβο	468
35. Ο Henry Mullinex στον Ανδρέα Κάλβο	469
36. Ο Henry Mullinex στον Ανδρέα Κάλβο	469
37. Ο Henry Mullinex στον Ανδρέα Κάλβο	470
38. Ο Henry Mullinex στον Ανδρέα Κάλβο	471
39. Ο Henry Mullinex στον Ανδρέα Κάλβο	472
40. Ο Henry Mullinex στον Ανδρέα Κάλβο	473
41. Ο Henry Mullinex στον Ανδρέα Κάλβο	474
42. Η Carolina Naldi στον Ανδρέα Κάλβο	475
43. Ο Giuseppe Naldi στον Ανδρέα Κάλβο	476
44. Ο Giuseppe Naldi στον Ανδρέα Κάλβο	477
45. Ο Giuseppe Naldi στον Ανδρέα Κάλβο	478
46. Ο Giuseppe Naldi στον Ανδρέα Κάλβο	481
47. Η Maria Naldi στον Ανδρέα Κάλβο	482
48. Η Maria Naldi στον Ανδρέα Κάλβο	483
49. Ο Frederick Nolan στον Ανδρέα Κάλβο	485
50. Ο Frederick Nolan στον Ανδρέα Κάλβο	486
51. Η Pearson στον Ανδρέα Κάλβο	489
52. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο	490
53. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο	490
54. Η Susan Fortune Ridout στον Ανδρέα Κάλβο	491
55. Η M. Sinclair στον Ανδρέα Κάλβο	492
56. Η M. Sinclair στον Ανδρέα Κάλβο	493
57. Η M. Sinclair στον Ανδρέα Κάλβο	494
58. Η Still στον Ανδρέα Κάλβο, 19 Ιανουαρίου (...)	494
59. Η Still στον Ανδρέα Κάλβο, 28 Μαΐου (...)	495
60. Η Still στον Ανδρέα Κάλβο	496
61. Η Still στον Ανδρέα Κάλβο	497
62. Η Still στον Ανδρέα Κάλβο, 9 Ιουνίου (...)	497
63. Ο James Stuart Menteth στον Ανδρέα Κάλβο	498

64. Ο James Stuart Menteth στον Ανδρέα Κάλβο	499
65. Ο James Stuart Menteth στον Ανδρέα Κάλβο	500
66. Η Anne D. Thomson στον Ανδρέα Κάλβο, 13 Δεκεμβρίου (...)	501
67. Ο Henry Tulk στον Ανδρέα Κάλβο	502
68. Ο Henry Tulk στον Ανδρέα Κάλβο	507
69. Η Yates στον Ανδρέα Κάλβο	508
70. Ο Vercellino στον Ανδρέα Κάλβο	509
71. Ο Vercellino στον Ανδρέα Κάλβο	510
72. Ο Vercellino στον Ανδρέα Κάλβο	511
73. Ο Philip Barker Webb στον Ανδρέα Κάλβο	512
74. Η Wells στον Ανδρέα Κάλβο	513
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	515
ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ	535
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	537
ΕΥΡΕΤΗΡΙΑ	561
Ευρετήριο επιστολογράφων	563
Συνολικό ευρετήριο επιστολογράφων	565
Γενικό ευρετήριο	567

ΧΡΟΝΟΛΟΓΗΜΕΝΕΣ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ
1819-1869

144. Ο THOMAS SEAWARD ΣΤΟΝ ΑΝΔΡΕΑ ΚΑΛΒΟ

Λονδίνο, 1 Ιανουαρίου 1819

ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ: Biblioteca Apostolica Vaticana, *Autografi Ferrajoli* (σύμφωνα με τον Vittì, αλλά σήμερα δεν εντοπίζεται).

ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗ ΑΝΑΦΟΡΑ: Vittì, *Πηγές*, σ. 126 (αρ. 248).

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Δημοσιεύεται η περίληψη από την έκδοση Vittì.

«“1st Jan(uar)y 1819”. – Ζητεί εκ μέρους του Mr Bagster να στείλη τις ιταλικές και νεοελληνικές σελίδες, “N°s 57 to 60 inclusive”»).

Σχόλιο

Ζητεί εκ μέρους του Mr Bagster: Δεν είναι σαφές σε ποια κείμενα αναφέρεται ο επιστολογράφος. Για τη συνεργασία του Κάλβου με τον Bagster (και τον Nolan) στην περίοδο εκείνη βλ. κυρίως σχόλια στην επ. αρ. 142.

145. Η Μ. SINCLAIR ΣΤΟΝ ΑΝΔΡΕΑ ΚΑΛΒΟ

Λονδίνο, 7 Ιανουαρίου 1819

ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ: Biblioteca Apostolica Vaticana, *Autografi Ferrajoli*, *Raccolta Ferrajoli*, φάκ. 6717, αρ. 11670.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ: Σημείωμα· δίφυλλο· το κείμενο στο φ. 1r, τα φφ. 1v-2r λευκά, στο φ. 2v το όνομα και η διεύθυνση του παραλήπτη, δύο ταχυδρομικές σφραγίδες («N. END FULHAM TWO PY POST UNPAID», «7 O'CLOCK 7 JA 1819 N.T.») και μαύρο βουλοκέρι.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ: Vittì, *Πηγές*, σ. 127 (αρ. 256).

1st Mrs Sinclair wishes to have the pleasure of seeing Mr Calbo on Friday 15th as his pupils will then be ready to take his lessons.

North End | Jan(uary) 7th 1819

2nd Mr Calbo | 49 Gerrard Street | Soho

Μετάφραση

1st Η κυρία Sinclair επιθυμεί να έχει την ευχαρίστηση να δει τον κύριο Κάλβο

την Παρασκευή, στις 15 του μηνός, καθώς οι μαθήτριάς του τότε θα είναι έτοιμες να παρακολουθήσουν το μάθημά του.

North End | 7 Ιανουαρίου 1819

Γ^ν Κύριο Κάλβο | Οδός Gerrard 19 | Σόχο

146. Η WILLIMOTT ΣΤΟΝ ΑΝΔΡΕΑ ΚΑΛΒΟ

Streatham Common, 17 Ιανουαρίου 1819

ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ: Biblioteca Apostolica Vaticana, *Autografi Ferrajoli, Raccolta Ferrajoli*, φάκ. 7581, αρ. 13338.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ: Σημείωμα· δίφυλλο· το κείμενο στο φ. 1r, τα φφ. 1v-2r λευκά, στο φ. 2v το όνομα και η διεύθυνση του παραλήπτη, ταχυδρομική σφραγίδα («JA 18 1819») και μύρο βουλοκέρι.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ: Vitti, *Πηγές*, σ. 134 (αρ. 309).

Γ^r Mrs Willimott presents compl(iment)s to Mr Calbo, and informs him that in consequence of her daughters being at present on a visit in London they will not be able to take their lesson next Tuesday, and as it is quite uncertain when they will return home, Mrs W(illimott) will write again to Mr Calbo to say when his next visit at her house will be convenient.

Streatham Common | 17th January 1819

Γ^ν A. Calbo Esq(ui)re | Gerrard Street 19 | Soho

Μετάφραση

Γ^r Η κυρία Willimott στέλνει τους χαιρετισμούς της στον κύριο Κάλβο και τον πληροφορεί ότι επειδή οι κόρες της βρίσκονται προς το παρόν σε μία επίσκεψη στο Λονδίνο, δεν θα μπορέσουν να κάνουν το μάθημά τους την επόμενη Τρίτη. Καθώς δεν είναι καθόλου σίγουρο πότε θα επιστρέψουν στο σπίτι, η κυρία Willimott θα γράψει ξανά στον κύριο Κάλβο για να του πει πότε θα μπορέσει να πραγματοποιήσει την επόμενη επίσκεψή του στο σπίτι της.

Streatham Common | 17 Ιανουαρίου 1819

Γ^ν Αξιότιμο κύριο Α. Κάλβο | Οδός Gerrard 19 | Σόχο

147. Ο CHARLES RICHARD PRITCHETT ΣΤΟΝ ΑΝΔΡΕΑ ΚΑΛΒΟ

Λονδίνο, 18 Ιανουαρίου 1819

ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ: Biblioteca Apostolica Vaticana, *Autografi Ferrajoli, Raccolta Ferrajoli*, φάκ. 5809, αρ. 10343.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ: Δίφυλλο σημείωμα: το κείμενο στο φ. 1r-v, το φ. 2r λευκό, στο φ. 2v μόνο το όνομα του παραλήπτη, δίχως ταχυδρομική σφραγίδα ή κάποιου άλλου στοιχείο. Σχιζμένο το κάτω μέρος του φ. 2.

ΑΔΗΜΟΣΙΕΥΤΟ. Προηγούμενη αναφορά: Vitti, *Πηγές*, σ. 87 (αρ. 183: συνοπτική αναφορά).

^{1r} The B(ook) and Ho(mily) Soc(iety)

Jan(uary) 18th 1819

Sir

I send the English Homily marked. Where I have found a word that I know is to be met with in Scripture, I have marked the passage where it may be found in order to save you trouble.

You will see that our friends have made a few alterations in the Italian version. I hope you will think them improvements.

Yours truly

C. R. Pritchett

Please to insert head of the 2nd part as in the Greek Homily. ^{1v} Are the Scripture expressions in the Modern Greek translation of the 1st Homily the same as those in the received version in Modern Greek? If not, that should be altered also. Be so kind as to let me know by bearer, if you are at home.

^{2v} Mr Calbo

Μετάφραση

^{1r} Η Εταιρεία του Βιβλίου [των Προσευχών] και των Ομιλιών

18 Ιανουαρίου 1819

Κύριε,

Στέλνω την αγγλική Ομιλία σημειωμένη. Όπου έβρισκα κάποια λέξη η οποία γνωρίζω ότι απαντά στη Γραφή, σημείωνα το χωρίο όπου [αυτή] θα μπορούσε να βρεθεί, ώστε να σας γλυτώσω από τον κόπο.

le colonel Raybaud / ο συνταγματάρχης Raybaud: Louis Maxime Raybaud (1760-1842), φιλέλληνας, συνδεμένος (βλ. λίγο παραπάνω) με τον κύκλο του Marc-Antoine Julien και το Φιλελληνικό Κομιτάτο του Παρισιού. Στο περιβάλλον του Αλέξανδρου Μαυροκορδάτου, στην αρχή της επανάστασης συμμετείχε στην πολιορκία της Τριπολιτσάς, ενώ κατόπιν πολέμησε στο Μεσολόγγι, στο Πέττα και αλλού. Επέστρεψε στο Παρίσι, και το 1825 επανήλθε, επικεφαλής γάλλων εθελοντών του Φιλελληνικού Κομιτάτου. Μετά από ένα νέο διάλειμμα στη Γαλλία, επέστρεψε και πάλι, το 1826, για να λάβει ξανά μέρος στις πολεμικές επιχειρήσεις. Το 1824 εξέδωσε στο Παρίσι το *Memoirs sur la Grèce, pour servir à l'histoire de la guerre de l'indépendance, accompagnés des plans topographiques* (β' έκδ. 1825: βλ. Loukia Droulia, *Philhellénisme. Ouvrages inspirés par la guerre de l'indépendance grecque 1821-1833*, Αθήνα 1974, αρ. 589 και 814). Για τη δράση του στην Ελλάδα βλ. William St Clair, *That Greece Might Still be Free. The Philhellenes in the War of Independence*, Openbook Publishers, Κάιμπριτζ 2008, σ. 282-287 (και *passim*). *Clonares, [...] Picolo [...] Politis, [...] Lord Guilford / Κλονάρης, [...] Πίκκολος [...] Πολίτης, [...] λόρδος Γκίλφορντ*: Για τον Χριστόδουλο Κλονάρη βλ. το σχετικό σχόλιο στην επ. αρ. 283· για τον Νικόλαο Πίκκολο βλ. το σχόλιο στην επ. αρ. 281· για τον Αθανάσιο Πολίτη βλ. σχόλια στην επ. αρ. 275· για τον Γκίλφορντ βλ. όσα σημειώνονται στα παραπάνω σχόλια.

287. Ο ΚΟΜΗΣ ΓΚΙΛΦΟΡΝΤ ΣΤΟΝ ΑΝΔΡΕΑ ΚΑΛΒΟ

Ανκόνα, 21 Ιουνίου 1827

ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ: Αναγνωστική Εταιρία Κερκύρας, *Αρχείο Γκίλφορντ*, Κατάστιχο αντιγράφων επιστολών K2, φ. 26^v.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ: Μπόμπου-Σταμάτη, «Από την αλληλογραφία του Γκίλφορντ», σ. 204-205.

Πβ. Κυριακή, *Κερκυραϊκό Αρχείο Guilford*, σ. 167-168 (αναφορά).

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ: Η Μπόμπου-Σταμάτη διορθώνει το «Bertolacci» του χφ. σε «Bertolucci». Αντίγραφο. Όχι αυτοψία. Η επιστολή δημοσιεύεται με βάση ψηφιακό αντίγραφο.

[^{26v} Off Ancona, 21st June 1827

My dear Calbo

Pray be so kind as to take particular care of the three young Bertolucci: The eldest attends the Efivion, the other two understand mathematics. I will request you to let me know whether they are any of them likely to be fit for the University, by the opening of the next scholastical year in November. We are

nearly arrived, but I do not think that we shall be able to land this evening:
Adieu.

Your ever sincerely
Guilford

Dr A. Calbo | Corfu

Μετάφραση

^{126v} Ανοιχτά της Ανκόνα, 21 Ιουνίου 1827

Αγαπητέ μου Κάλβο,

Παρακαλώ να έχετε την καλοσύνη να φροντίσετε ιδιαιτέρως τους τρεις νεαρούς Bertolucci. Ο μεγαλύτερος πηγαίνει στο Εφηβείο, οι άλλοι δύο μελετούν μαθηματικά. Σας παρακαλώ να με ενημερώσετε αν κάποιος από όλους θα είναι έτοιμος για το Πανεπιστήμιο, με την έναρξη της προσεχούς σχολικής χρονιάς τον Νοέμβριο. Έχουμε σχεδόν φτάσει, αλλά δεν νομίζω ότι θα είμαστε σε θέση να αποβιβαστούμε απόψε. Αντίο.

Ειλικρινά δικός σας
Γκίλφορντ

Δρ Α. Κάλβο | Κέρκυρα

Σχόλια

Για την άφιξη του Κάλβου στην Κέρκυρα: Μετά την άφιξή του στην επαναστατημένη Ελλάδα, ο Κάλβος εγκατέλειψε σχεδόν αμέσως το Ναύπλιο, όπου γνωρίζουμε ότι συναντήθηκε προφανώς και με κάποιους άλλους, αλλά μαρτυρημένα με τον Θεόκλητο Φαρμακίδη (Ζώρας, «Ανδρέας Κάλβος, 1946»), σ. 36), και έφτασε στην Κέρκυρα στις 26 Αυγούστου του 1826, μάλλον συνοδευόμενος τρία αδέρφια από τη Βοστίτσα, που προορίζονταν για το πανεπιστήμιο (βλ. Πυλαρινός – Καρδάμης, «Η άφιξη του Κάλβου», σ. 18-21). Φαίνεται ότι αρχικά παρέδιδε μαθήματα: πρώτα εργάστηκε ως οικοδιδάσκαλος στην οικογένεια Ζαμπέλη και κατόπιν άνοιξε ιδιωτικό σχολείο (δες τις πληροφορίες, που έρχονται από τον Παναγιώτη Χιώτη και τον Παλαμά: Βέης, «Καλβικά μελετήματα», σ. 1317 και Ζώρας, «Ανδρέας Κάλβος, 1946»), σ. 46-49). Αλλά, προφανώς, ο μεγάλος στόχος του ήταν η Ιόνιος Ακαδημία. Σύμφωνα με τα πορίσματα νεότερων ερευνών (βλ. Σολδάτος, «Από τη Γενεύη στην Κέρκυρα», σ. 1-24· Henderson, *Η Ιόνιος Ακαδημία*, σ. 68-70 και κυρίως: Κουρκουμέλης, *Νεότερα*, σ. 9-11· πβ. Ζαφειρίου, *Ο βίος*, σ. 96-104 [συνοπτικά για όλα τα παρακάτω]), ο Κάλβος άρχισε τα μαθήματά του στην Ιόνια Ακαδημία στις 22 Φεβρουαρίου/6 Μαρτίου 1827, ως βοηθός καθη-

γητή (professore aggiunto), διδάσκοντας ιταλική φιλολογία (επαναλαμβάνοντας τον κύκλο των μαθημάτων της ιταλικής φιλολογίας που είχε κάμει στη Γενεύη: βλ. αναφορά στο σχετικό δημοσίευμα της *Gazzetta degli Stati Uniti delle Isole Ionie* στο: Κουρκουμέλης, *Νεότερα*, σ. 84 σημ. 14), μισθοδοτούμενος από τον Γκίλφορντ και όχι από το κράτος. Η πρώτη του λοιπόν διδασκαλία στην Ακαδημία είχε να κάνει με αντικείμενο που ο Κάλβος εγνώριζε καλά, εξ ου και η επιτυχία του: «Επειδή ο Κάλβος εγνώριζε την Ιταλικήν φιλολογίαν ως την πατρών αυτού, ο Κόμης Γκίλφορντ τον επρότεινεν εις την Γερουσίαν ως Καθηγητήν της ρηθείσης φιλολογίας και γλώσσης [...]» (Παπαδόπουλος Βρετός, *Νεοελληνική φιλολογία*, τ. 2, σ. 270). Αυτή η πρώτη εμφάνισή του στην Ακαδημία έδωσε στον Τυπάλδο-Ιακωβάτο την ευκαιρία να μιλήσει πολύ θετικά για τη διδασκαλία του («Ανδρέας Κάλβος, Ζακυνθνοκοροφιάτης, διορίστηκε στην καθέδρα της ιταλικιάς φιλολογίας με μισθό του μιλρόδου, όπου επαράδινε το βράδυ με το φως την περίοδο των μαθημάτων που έδειχνε στη Γινέβρα. Η συνδρομή που είχε στα δύο του μαθήματα την εβδομάδα, η ώρα και μία κάποια χάρη από μέρους του υψώνανε την παραδόσή του και την εκατασταίνανε έν' από τα ωραιότερα μαθήματα της Ακαδημίας: ο Γρασσέτης κι ο Ασώπιος τον εξηλοφθονήσανε, μοναχά χωρίς άλλο δίκιο παρά πως δεν τους ήτανε βολετό να παραδώσουνε σαν αυτόν»), αλλά και να κάμει την πολύ γνωστή δηκτική παρατήρηση για την ποιήσή του («Μόνον αυτή η θέση που επήρ' ο Κάλβος του έστεικε πολλά καλά: ειδή η άλλη που επάσχισε ν' ανεβεί, ούτε του έπρεπε και τον εχάλασε. Η λύρα που ετύπωσε βαρεί κλούδια») [για τα αποσπάσματα: Τυπάλδος-Ιακωβάτος, *Ιστορία*, σ. 57-58]· πβ. Εισαγωγή, τ. Α, σ. 28).

Δεδομένου ότι δεν είχε κάμει συστηματικές σπουδές, άρα δεν διέθετε πανεπιστημιακό τίτλο, ανακηρύχθηκε διδάκτωρ από την πανεπιστημιακή σύγκλητο στις 23 Μαΐου/4 Ιουνίου 1827, ενώ πολύ γρήγορα, στις 13/25 Ιουνίου προτάθηκε από τον Γκίλφορντ ως τακτικός καθηγητής: τρεις μέρες μετά ο Γκίλφορντ αναχώρησε για διακοπές, από τις οποίες δεν επρόκειτο να επιστρέψει. Πριν από την κρίση της πρότασής του, ο Γκίλφορντ, εμπιστευόμενος τον τριανταπεντάχρονο λόγιο, του είχε αναθέσει επιπλέον υπηρεσίες: την προπαρασκευή των υποψήφιων σπουδαστών της Ακαδημίας, την εποπτεία της εξωσχολικής παρουσίας των σπουδαστών, την τακτοποίηση των χειρογράφων της ιδιωτικής του βιβλιοθήκης και την επιλογή εκείνων που έπρεπε να εκδοθούν (για το τελευταίο βλ. και: Μπόμπου-Σταμάτη, *Η Βιβλιοθήκη του λόρδου Guilford*, σ. 44-45, 51-51, αλλά και *passim*: βλ. και στη συνέχεια: επ. αρ. 288). Αλλά δεν επρόκειτο να πραγματοποιηθεί τότε ο σκοπός του Γκίλφορντ και το όνειρο του Κάλβου: ο Άρχων της Ακαδημίας πέθανε στο Λονδίνο στις 2/14 Οκτωβρίου του 1827.

Η νέα κατάσταση, απολύτως υπό τον έλεγχο του αρμοστή Frederick Adam, δίχως πλέον τον προστατευτικό μανδύα του κύρους του Γκίλφορντ, οδήγησε σε μείωση της οικονομικής επιχορήγησης και σε αλλαγή του προσανατολισμού της Ακαδη-

μίας, ουσιαστικά σε υποταγή της στους σκοπούς της αρμοστείας: «Με το θάνατο του μιλόρδου εκόπηκα' ο μισός δρόμος της Ακαδημίας [...] και οι πολλοί μαθητάδες εσκορπίσανε. Ήτανε στο χέρι της κυβέρνησης να τη ματαζωογονήσει, αλλ' επροτίμησ' όλο το εναντίο, όχι όμως με τη βία αλλά μ' εκείνην τη νέκρα που ενεργάει χειρότερ' από τη βία και που τους εχθρούς της Ακαδημίας έκανε να γελούνε και τους φίλους της ν' απελπίζονται» (Τυπάλδος-Ιακωβάτος, *Ιστορία*, σ. 64· πβ. Κουρκουμέλης, *Νεότερα*, σ. 11-17· ο ίδιος, *Η εκπαίδευση*, σ. 249-258). Οι σχετικές αποφάσεις της Γερουσίας, στις 14 Νοεμβρίου 1827, εσήμαιναν πάγωμα των δαπανών της εκπαίδευσης και μη επικύρωση των νέων διορισμών: οι εκκρεμείς διδάσκοντες, μαζί τους και ο Κάλβος, εδίδαξαν για ένα διάστημα, αλλά αναγκάστηκαν να φύγουν, όταν οι στόχοι της αρμοστείας έγιναν απολύτως σαφείς, τον Ιούλιο του 1828 (Κουρκουμέλης, *Η εκπαίδευση*, σ. 261-262· ο ίδιος, *Νεότερα*, σ. 13-15 και σ. 119 σημ. 169· για τη διαφορετική χρονολόγηση της παραίτησης του Κάλβου βλ. Τυπάλδος-Ιακωβάτος, *Ιστορία*, σ. 74 [μάλλον συγχέει με την παραίτηση του ακαδημαϊκού έτους 1836-1837· τον ακολουθεί ο Ασδραχάς: «Από τη ζωή του Κάλβου», σ. 269 σημ. 4]).

Σύμφωνα με τον Παπαδόπουλο Βρετό, μετά τις εξελίξεις αυτές, ο Κάλβος «ήρχισε την διδασκαλίαν του ιδιαίτερος εν τη οικία του με πολλήν επιτυχίαν. Μετά δε παρέλευσιν πολλών ετών η Ιόνιος Κυβέρνησις επί του Αρμοστού τού διαδόχου τού Άδαμ [= επί Nugent, δηλαδή (1832-1835)], εδιόρισε τον Κάλβον συντάκτην της Ελληνικής επισήμου εφημερίδος. Πασχόντων δε των οφθαλμών του, εβιάσθη να παραιτηθή και να ζήση ζωήν ήσυχον, αποχαιρετήσας προ πολλού τας Μούσας» (*Νεοελληνική φιλολογία*, τ. 2, σ. 270· πβ. Σολδάτος, «Ανδρέας Κάλβος», σ. 295), δίχως όμως να είναι σαφής ούτε ο χρόνος της συνεργασίας του στην «Επίσημον Εφημερίδα» ούτε ο τρόπος με τον οποίον υπέγραφε. Ο Ζώρας («Ανδρέας Κάλβος, 1960»), σ. 51 [με πηγές του τον Παπαδόπουλο Βρετό και τον Χιώτη] σημειώνει ότι δεν μπορούμε να γνωρίζουμε ποια άρθρα συνέταξε εκείνος, αφού «κατά την τότε συνήθεια, τα περισσότερα [άρθρα] είναι ανυπόγραφα». Ο Κουρκουμέλης, όμως (*Νεότερα*, σ. 37: αντλώντας από τον Ζώρα και δίχως περαιτέρω τεκμηρίωση), εμφανίζεται πιο σίγουρος, σημειώνοντας πως «είναι διαπιστωμένο ότι τουλάχιστον επί Νιούτζεντ αρθρογραφούσε στην επίσημη Κυβερνητική Εφημερίδα υπογράφοντας με τα αρχικά του». Μία συστηματική, πάντως, έρευνα που πραγματοποιήθηκε με την ευκαιρία της παρούσας έκδοσης από τον Νίκο Κουρκουμέλη δεν απέδωσε καμία σίγουρη συνεργασία του.

Off Ancona / Ανοιχτά της Ανκόνα: Ο Γκίλφορντ αναχώρησε από την Κέρκυρα στις 16 Ιουνίου του 1827 για τη φημισμένη βελγική λουτρόπολη Σπα (λίγα χιλιόμετρα νοτιοδυτικά του Άαχεν), αμέσως μετά τη λήξη του ακαδημαϊκού έτους (Καραγιώργος, «Άγνωστα γράμματα», σ. 75). Όμως, δεν επρόκειτο να ξαναδεί την Κέρκυρα, αφού, όπως αναφέρθηκε, πέθανε στο Λονδίνο στις 2/14 Οκτωβρίου της χρονιάς εκείνης.

Bertolucci: Η Μπόμπου-Σταμάτη διορθώνει το «Bertolacci» του χφ. σε «Bertoluc-

κε το 1839 και, παρά τις πολλές επιφυλάξεις μεγάλου μέρους της κερκυραϊκής κοινωνίας (Κουρκουμέλης, *Η εκπαίδευση*, σ. 320 και σημ. 45), άρχισε να λειτουργεί την 1η Απριλίου του 1840, όχι όμως με διευθυντή του τον Κάλβο, του οποίου το όνομα είχε συζητηθεί κατά τους πρώτους σχεδιασμούς, αλλά τον Francesco Orioli. Μέσα, πάντως, στο 1841, ο Κάλβος αντικατέστησε τον Orioli στη διεύθυνση του Κολλεγίου (Ασδραχάς, «Ανέκδοτα», σ. 295 σημ. 36: από 24 Ιανουαρίου μέχρι 28 Νοεμβρίου· Κουρκουμέλης, *Νεότερα*, σ. 76: από 30 Ιανουαρίου μέχρι 20 Ιουλίου). Όταν ο ιταλός επανήλθε στη διεύθυνση (Μαρτίνη, *Οι τρεις καθηγησίες*, σ. 36-37), βρήκε την αφορμή να μιλήσει πολύ άσχημα για τις επιδόσεις και τα ταλέντα του Κάλβου και να ανανεώσει έτσι την έχθρα τους, που κρατούσε από το 1837, όταν ο Orioli πήρε τη θέση του Κάλβου στην Ακαδημία, («με λίγη ευπρέπεια»), όπως παρατηρούσε ο Μάριος Πιέρης (βλ. το πρώτο σχόλιο στην επ. αρ. 289). Να σημειωθεί ότι στη διαμάχη του Κάλβου με τον Orioli, για τη διεύθυνση του Κολλεγίου, το μέρος του πρώτου πήρε ο Γεώργιος δε Ρώσσης, σε έκθεσή του ως Άρχοντας της παιδείας εκείνο τον χρόνο, για να δεχτεί τη σφοδρή επίθεση του εξίσου πολεμικού ιταλού! (Βλ. Ασδραχάς, «Ανέκδοτα», σ. 300-302· για βιογραφικά του και για τη σχέση του με τον Κάλβο βλ. την επ. αρ. 313). Για το Κολλέγιο γενικά βλ. Σπ. Μ. Θεοτόκης, «Περί της εκπαίδευσεως εν Επτανήσω (1453-1864)», *Κερκυραϊκά Χρονικά* 5 (1966), σ. 131-132 και 134-135· Ασδραχάς, «Ανέκδοτα», σ. 299-302 (και σημειώσεις)· Κουρκουμέλης, *Η εκπαίδευση*, σ. 318-321.

310. Ο ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΛΒΟΣ ΣΤΟΝ ΔΙΟΝΥΣΙΟ ΒΕΓΙΑ

Κέρκυρα, 28 Απριλίου 1841

ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ: ΑΝΚ/ΑΙΓ/Αναφορές Β' Συνόδου ΙΑ' Κοινοβουλίου / αρ. φακ. 114, αρ. ευρ. 429.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ: Κουρκουμέλης, *Νεότερα*, σ. 123-124 σημ. 182 (δημοσιεύεται το κείμενο στο μονοτονικό).

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ: Ο Κουρκουμέλης αναφέρει ότι πρόκειται για αντίγραφο με το χέρι του Διονυσίου Βέγια, το οποίο επισυνάπτεται «στα βεβαιωτικά αναφοράς προς τη Γερουσία του Ζωγράφου». Το αυτόγραφο λανθάνει. Όχι αυτοψία. Η επιστολή δημοσιεύεται με βάση την έκδοση Κουρκουμέλη.

Ἰ^η Ἐν τῷ Ἰονίῳ Γυμνασίῳ

Κερκύρα τῆ 28 Ἀπριλίου 1841 ἔ.ν.

Ἐλλογιμώτατε Κύριε

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ σᾶς ἀναγγείλω ὅτι ἡ Ἐκλαμπροτάτη Βουλὴ κατὰ

πρότασιν τῶν ἐπιμελητῶν τῆς Δημοσίας Παιδείσεως, εὐαρεστήθη νὰ σᾶς διορίσῃ διδάσκαλον τῆς Ἰχνογραφίας ἐν τῷ Ἰονίῳ Γυμνασίῳ μὲ μισθὸν μηνιαῖον ἰσπανικῶν διστήλων τεσσαράκοντα διὰ τοῦ ὁποίου πληρόνεται ἐνταυτῷ καὶ τὰ ἐν τῇ Ἰονίῳ Ἀκαδημίᾳ ἔργα σας.

Μένω μὲ ὅλο τὸ σέβας
τῆς Ὑμετέρας Ἐλλογιμότητος
Ταπεινότατος
Ἄ. Κάλβος
Διευθυντῆς τοῦ Γυμνασίου

Πρὸς τὸν Ἐλλογιμότατον Κύριον | Διονύσιον Βέγιαν | Διδάσκαλον τῆς Ἰχνογραφίας | ἐν τῷ Ἰονίῳ Γυμνασίῳ | κ.τ.λ. κ.τ.λ. κ.τ.λ.

Σχόλια

Διονύσιος Βέγιας: Ο κερκυραῖος ζωγράφος, μαθητῆς του πολὺ γνωστοῦ γλύπτη Παύλου Προσαλέντη, εἶχε μόλις επιστρέψει ἀπὸ τὴν Ἰταλία, ὅπου εἶχε σπουδάσει με υποτροφία τῆς κυβέρνησης. Μετὰ τον θάνατο του Προσαλέντη (1837) ἀνέλαβε τὴ διεύθυνση τῆς Σχολῆς των Ὠραίων Τεχνῶν (1/13 Φεβρουαρίου 1839), (το μακροβιότερο ἀνώτατο εκπαιδευτήριον ἐκτὸς του Πανεπιστημίου), που εἶχε δημιουργήσει ὁ δάσκαλός του (στὴ Σχολὴ εἶχε μάλλον συγχωνευτεῖ μετὰ το 1827 καὶ ἡ Σχολὴ Ἀρχιτεκτονικῆς καὶ Καλλιγραφίας: Κουρκουμέλης, *Ἡ ἐκπαίδευση*, σ. 208-210). Ὁ Βέγιας καὶ οἱ ἄλλοι δάσκαλοι τῆς Σχολῆς (Ἰωάννης Χρόνης, Σπυρίδων Βίλλας κ.ά.) δίδασκαν ἐπίσης στο Λύκειο τῆς Κέρκυρας καὶ στο «Ἰόνιο Γυμνάσιο»: στὴν ἐπιστολὴ μας ὁ Κάλβος, ὡς διευθυντῆς τοῦ Γυμνασίου, κοινοποιεῖ στον Βέγια τον διορισμό του. Βλ. Κουρκουμέλης, «Ἡ καλλιτεχνικὴ ἐκπαίδευση στο Ἰόνιο Κράτος: Ἡ εἰκαστικὴ, ἡ θεατρικὴ καὶ ἡ μουσικὴ παιδεία στὴν Κέρκυρα», στο: Παναγιώτα Μοσχονά (ἐπιμ.), *Το Ἰόνιο κράτος. 1815-1864, Πρακτικά του Διεθνούς Συμποσίου Ἰστορίας (Κέρκυρα, 21-24 Μαΐου 1988)*, Ἀθήνα 1997, σ. 215-216· ὁ ἴδιος, *Ἡ ἐκπαίδευση*, σ. 320-321.

Λαμβάνω τὴν τιμὴν [...] τὰ ἐν τῇ Ἰονίῳ Ἀκαδημίᾳ ἔργα σας: Ἡ ἐπιστολὴ τοποθετεῖται κατὰ τὸ μικρὸ διάστημα ὅπου ὁ Κάλβος υπηρέτησε ὡς διευθυντῆς στο «Ἰόνιο Γυμνάσιο» γιὰ κάποιους μῆνες τοῦ 1841 (βλ. τὸ σχετικὸ σχόλιο στὴν ἀμέσως προηγούμενη ἐπιστολή). Οἱ ἐπιμελητῆς τῆς «Δημοσίας παιδείσεως» μάλλον εἶναι τὰ μέλη τῆς «Γενικῆς Επιτροπῆς Ἐκπαιδεύσεως», ἡ ὁποία το 1841, μετὰ ἀπὸ πρόσφατη ἀναδιοργάνωσή της, ἀποτελοῦνταν ἀπὸ τον ἀρμοστή, τον πρόεδρο τῆς Γερουσίας, τον μητροπολίτη, τον Ἄρχοντα τῆς παιδείας καὶ τους δύο ἐξ ἀπορρήτων γραμματεῖς (Κουρκουμέλης, *Ἡ ἐκπαίδευση*, σ. 327). Ἡ ἐκφραση «διὰ τοῦ ὁποίου πληρόνεται ἐνταυτῷ καὶ τὰ ἐν τῇ Ἰονίῳ Ἀκαδημίᾳ ἔργα σας» μάλλον σημαίνει

ότι ο Βέγιας είχε δώσει έργα του για τον στολισμό των χώρων της Ακαδημίας και η πληρωμή του ενσωματωνόταν τώρα στον μισθό του για την υπηρεσία του στο Κολλέγιο.

311. Ο ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΛΒΟΣ ΣΤΗΝ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΓΝΩΣΗΣ

Λονδίνο, [Νοέμβριος] 1853

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ: Έμμεση πληροφορία. Ο Κάλβος με επιστολή του, η οποία λανθάνει, παρενέβη στις συζητήσεις της Εταιρείας σχετικά με μεταφραστικά προβλήματα κατά την προετοιμασία της νέας έκδοσης της μετάφρασης του *Βιβλίου των Δημοσίων Προσευχών*. Βλ. αναλυτικότερα στα σχόλια της επ. αρ. 276.

Σχόλιο

Ο Κάλβος αναχώρησε από την Κέρκυρα στις 27 Νοεμβρίου/9 Δεκεμβρίου 1852 (σύμφωνα με δημοσίευμα της *Εφημερίδος της Κυβερνήσεως* αρ. 50, 29 Νοεμβρίου/11 Δεκεμβρίου 1852: βλ. Μαρτίνη, *Οι τρεις καθηγεσίες*, σ. 38 σημ. 41) με προορισμό το Λονδίνο, όπου και πρέπει να έφτασε στα τέλη της ίδιας χρονιάς ή στην αρχή της επόμενης. Λίγον καιρό πριν είχε φύγει από την Κέρκυρα η Charlotte Augusta Wadams (1812-1888), με την οποίαν ο Κάλβος θα παντρευόταν στο Λονδίνο: η τελετή πραγματοποιήθηκε κατά το προτεσταντικό τυπικό, στις 5 Φεβρουαρίου του 1853, στον ναό του St. Pancras. Η Augusta βρισκόταν στην Κέρκυρα από τον Αύγουστο του 1846 και διηύθυνε το «Σχολείον της Κυβερνήσεως εις Κέρκυραν διά τας Κυρίας». Στην Αγγλία, οι δύο τους διηύθυναν επίσης σχολεία θηλέων: αρχικά στο Λονδίνο, έως το 1865, και στη συνέχεια στο Λάουθ του Lincolnshire (από τον Απρίλιο του 1866). Η Augusta θα συνέχιζε τη λειτουργία του σχολείου στο Λάουθ μέχρι το καλοκαίρι του 1870, λίγους μήνες δηλαδή μετά τον θάνατο του συζύγου της, τον Νοέμβριο του 1869 (για τη Wadams, τη σχέση της με τον Κάλβο και την επαγγελματική της δράση στην Αγγλία και την Κέρκυρα βλ. Ασδραχάς, «Ανέκδοτα», σ. 302-303 και το πρόσφατο: Ζαφειρίου, «Charlotte Augusta Kalvo [Wadams] και Ανδρέας Κάλβος. Από την Κέρκυρα στο Λονδίνο και στο Λάουθ: Νέα στοιχεία», *Πόρφυρας*, τχ. 147-148 (Απρίλιος-Σεπτέμβριος 2013), σ. 43-53.

Κατά τη δεύτερη διαμονή του στην Αγγλία ο Κάλβος, παράλληλα με το διδακτικό του έργο, συνέχισε τη μεταφραστική του δραστηριότητα στο πλαίσιο της Αγγλικανικής εκκλησίας, καρπό της οποίας αποτελούν δύο εκδόσεις: *Περί Δογμάτων, Διοικήσεως και Ιερουργιών της Αγγλικής Εκκλησίας...*, Λονδίνο 1856 και

Ποία κατά τους αρχαίους η κυριαρχία του Πάπα..., Λονδίνο 1861 (βλ. *Οι τελευταίες θρησκευτικές μεταφράσεις του Ανδρέα Κάλβου*, εισαγωγή – έκδοση κειμένων: Γιώργος Ανδρειωμένος, επίμετρο: π. Γεώργιος Δ. Μεταλληνός, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2008). Στις ελάχιστες πληροφορίες που διαθέτουμε γι' αυτή τη δεύτερη διαμονή του στην Αγγλία, ας προστεθεί ότι τον Νοέμβριο του 1859 εξελέγη μέλος της Geological Society και το 1866 μέλος της Anglo-Continental Society (βλ. Ζαφειρίου, *ό.π.*).

312. Ο ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΛΒΟΣ ΣΤΗΝ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΓΝΩΣΗΣ
Στράτφορντ, 28 Ιουλίου 1855

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ: Έμμεση πληροφορία. Η επιστολή λανθάνει. Η πληροφορία προέρχεται από το δημοσίευμα του Ιντιάνου, «Συμβολή», σ. 1244 και η εγγραφή αντλείται από «τα βιβλία των Πρακτικών της Εταιρείας για τη διάδοση χριστιανικών γνώσεων» (σημ. 36: «Την ανακοίνωση του αποσπάσματος αυτού τη χρωστώ στον φίλο αρχιμανδρίτη Ι. Βέρβο που δε μπόρεσε να βρει το γράμμα του Κάλβου»). Πβ. Ζώρας, «Ανδρέας Κάλβος, 1960», σ. 83-84 σημ. 327· Ζαφειρίου, *Ο βίος*, σ. 123.

The following letters were read or presented and referred to the sub-committee for general purposes namely [...] at the meeting of the Committee on August σ. (sic) 1855: By Dr. Kalva (sic) dated Stratford July 28 returning thanks for a copy of the New Edition of the modern Greek Testament of which he expresses his admiration but points out what he considers an error of translation in Acts II. v. 6.

Μετάφραση

Οι ακόλουθες επιστολές διαβάστηκαν ή παρουσιάστηκαν και απευθύνονταν στην υποεπιτροπή για τις γενικές υποθέσεις, δηλαδή [...] στη συνεδρίαση της Επιτροπής τον Αύγουστο σ. (sic) του 1855: [Επιστολή] του δρ Κάλβου, με ημερομηνία 28 Ιουλίου, από το Στράτφορντ, με την οποία ευχαριστεί για ένα αντίτυπο της νέας έκδοσης της νέας ελληνικής μετάφρασης της Καινής Διαθήκης, για την οποία εκφράζει τον θαυμασμό του, αλλά επισημαίνει κάτι που θεωρεί ως μεταφραστικό λάθος στις Πράξεις των Αποστόλων II, εδ. 6.

ΓΕΝΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ*

Α. ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΟ

- Άαχεν* (Aachen, Aix-la-Chapelle) 346
Αβραμιώτης Διονύσιος 139
Αγγλία 110, 119, 136, 217, 218, 277, 283, 288, 290, 304, 340, 342, 420, 424, 425, 430, 431, 452, 480, 488, 503, 504, 506, 510· βλ. και *Μεγάλη Βρετανία*, England, Inghilterra
Αγγλικανική εκκλησία 277, 279, 281, 282, 420· βλ. και *Αγγλικανικό δόγμα*, Προτεσταντισμός, Church of England
Αγγλικανικό δόγμα 281, 431
Αγία Άννα, εκκλησία, Λονδίνο 76
Αγία Γραφή, Βίβλος 19, 20, 22, 170, 175, 248, 265, 266, 269, 279, 422· βλ. και *Bibbia, Bible*
Αγία Μαργαρίτα, νεκροταφείο, Λάουθ 431
Αγία Μάυρα 398· βλ. και *Λευκάδα, Santa Maura*
Αγία Πετρούπολη 33, 340
Αγία Σοφία, εκκλησία, Λονδίνο 76
Άγιος Γεώργιος, εκκλησία, Βενετία 395
Άγιος Παύλος, εκκλησία, Λονδίνο 467
Αγώνας, — για την *Ανεξαρτησία* βλ. *Ελληνική επανάσταση*
Αθήνα 316, 350, 351, 353, 354· βλ. και *Atene*
Αίγινα 353
Αίγυπτος 101, 186· βλ. και *Egitto*
- Ακαδημία*· βλ. και *Accademia, Ιόνιος Ακαδημία*
 — της *Crusca* 198, 299· βλ. *Accademia della Crusca*
 — του *Βουκουρεστίου* 34, 317
Αλεξάνδρεια 186
Αλιπράντης Θεόκλητος 361· — *Παναγής* 361
Αλληλοδιδασκτική εκπαίδευση, — *σχολεία* 274, 350, 351· βλ. και *Σχολή αλληλοδιδασκτικής, Mutuo insegnamento*
Αμερικανική επανάσταση 323
Αμερική 288, 322, 324· βλ. και *Amérique, Ηνωμένες Πολιτείες*
Ανδριόπουλος 527, 528· βλ. και *Andriopulo*
Ανεξιθρησκία 114
Ανκόνα 346, 350, 351· βλ. και *Ancona*
Άνταμ, Φρέντρικ, αρμοστής 346, 355· βλ. και *Adam Frederick*
Αντικύθηρα 393
Άρειος Πάγος 317
«Αρχίδαμος» 116, 120, 121, 123, 131· βλ. και *«Archidamo», Κάλβος Ανδρέας / Διαλέξεις, Ισοκράτης, Isocrates*
Ασδραχάς Σπύρος 304, 316, 318, 320, 330, 357, 361, 381, 415, 416

* Οι αριθμοί παραπέμπουν στις σελίδες του τόμου. Ευρετηριάζονται κύρια ονόματα, τόποι και έννοιες. Επίσης, έργα συγγραφέων, σημαντικών στο πλαίσιο των προβληματισμών που θέτει η αλληλογραφία και ο σχολιασμός της. Στις τελευταίες αυτές περιπτώσεις, όταν πρόκειται για έργα ξένων συγγραφέων, οι τίτλοι εμφανίζονται στην πρωτότυπη μορφή τους συντομογραφημένοι.

- Ασώπιος Κωνσταντίνος 330, 345, 380, 412, 413· βλ. και Asopios Costantino
 Αττική 104
 Αυστρία 324
 Αυτοκέφαλο της ελληνικής εκκλησίας 417
- Βαγενάς Νάσος 56, 66, 285, 292
 Βάδη 296
 Βαλαωρίτης Αριστοτέλης 395, 426· — Ευστάθιος 395· — Σπυρίδων 391, 395, 527, 528 (βλ. και Valaoriti Spiridione)
 Βάμβας Νεόφυτος 143, 352, 357, 360, 380, 422
 Βασίλειο της Ιταλίας (Regno d'Italia) 505· — της Νάπολης 291· — των δύο Σικελιών 122
 Βασιλείου Αλέξανδρος 317
 Βασιλικό Θέατρο, Δουβλίνο 509· —, Λονδίνο 84, 97· βλ. και Theatre
 Βαστίλη 324
 Βέγιας Διονύσιος 418, 419, 420· — Μαρίνος 311
 Βέη Μαίρη 326, 332· — Νίκος 295, 296
 Βελή πασάς 304
 Βενετία 33, 90, 273, 276, 425· βλ. και Venezia
 Βενθύλλος Ιωάννης 352
 Βεντουρής 391, 394· βλ. και Venturi
 Βερανζέρος (Béranger Pierre-Jean, de) 325
 Βερόνα, συνέδριο της — 325
 Βιβλιοθήκη· βλ. και Biblioteca
 — του Lambeth, Λονδίνο 488
 — του Serraglio, Κωνσταντινούπολη 488
 Βιέννη 38, 39, 48, 73, 143, 144, 146, 153, 273· βλ. και Vienna
 Βιζυηνός Γεώργιος 431
 Βίλλας Σπυρίδων 419
 Βίρβος Ιάκωβος 76, 421
- Βλαντής Ανδρέας 413, 414, 415· βλ. και Vlandi Andrea
Dizionario tecnico-legale italiano greco / Λεξικόν νομοτεχνικόν ιταλο-ελληνικόν 414
 Βλαντής Σπυρίδων 413
 Βλαχία 296
 Βογορίδης Αθανάσιος 146, 317
 Βοκκάκιος (Boccaccio) 147
 Βολταίρος (François-Marie Arouet) 33
 Βοστίτσα 344
 Βουκουρέστι, συνθήκη του — 506
 Βράιλα Αρμένη Σοφία 431· — Ιωάννης 431· — Πέτρος 412, 427, 430, 431
 Βυρτεμβέργη 296
- Γαργάδης Σπάμος 358, 359, 360, 388, 411, 412, 517, 534· βλ. και Gangadi Stamo
 Γαλλία 32, 72, 136, 145, 188, 189, 198, 278, 283, 290, 291, 295, 302, 303, 310, 315, 322, 324, 325, 329, 331, 332, 339, 340, 342, 343· βλ. και France, Francia
 Γαλλική επανάσταση 81
 Γενεύη 283, 289, 294, 295, 296, 298, 331, 334, 339, 340, 345, 365· βλ. και Ginevra
 Γερμανία 196, 198, 199, 278, 291, 296, 297, 302, 303, 424· βλ. και Germania
 Γεώργιος Δ' (George IV), βασιλιάς της Αγγλίας 467
 Γιακωβίνοι, Γιακωβινισμός 57, 176, 324
 Γιαννίτσης 391, 392, 532· βλ. και Janizzi
 Γινέβρα 345· βλ. και Γενεύη
 Γιουβενάλης (Juvenalis) 352
 Γκίλφορντ 34, 35, 39, 103, 150, 151, 152, 153, 180, 181, 182, 190, 191, 195, 197, 199, 236, 274, 275, 290, 305, 306, 307, 308, 311, 332, 338, 339, 340, 342, 343, 345, 346, 347, 348, 351, 352, 353, 354,

- 355, 379, 505· βλ. και Guilford, Ευρετήριο επιστολογράφων
- Γ(κ)ρασσέτης Γαετάνο 345· βλ. και Grassetti Gaetano
- Γλώσσα ελληνική
ελληνική — 20, 38, 39, 116, 126, 139, 143, 144, 147, 148, 317, 319, 352, 357, 360, 366, 367, 368, 375, 438, 533· αλλοίωση, φθορά, της — 122, 139, 140· αρχαία — 116, 121, 149, 299, 416, 488· αρχαισμός, αρχαιστές, αρχαίζουσα — 142, [143], 149· — του Πατριαρχείου 39, 144· ενότητα/συνέχεια της — 116, 121, 122, 123, 125, 126, 139, 140, 143, 145, 146· καθαρισμός, καθαρεύουσα — 145, 147, 148, 149, 353, 365· κοινή — 39, 142, 143, 145, 146, 147, 359· λογοταξιστική — 352-353· νέα ελληνική (greco moderno, modern greek) — 19, 37, 38, 116, 121, 176, 280, 316, 352, 363, 365· ομιλουμένη — 38, 39, 139, 148, 149, 150, 365, 416, 533· προβλήματα ορολογίας της — 352, 363, 365, 366, 375, 533· προφορά της — 48, 116, 120, 124, 125, 126, 131, 156, 316, 437, 438 (βλ. και Έρασμος)· ρωμείκη (romaic) — 37, 38, 137, 280· φιλοσοφική — 372, 373· βλ. και Ιόνιος Ακαδημία / γλώσσα
- Γλώσσα ιταλική
— ιταλική 147· — του Trecento 147· γαλλισμοί, αντιγαλλικό κλίμα 147-148· γλωσσικές θέσεις της Accademia della Crusca, Puristi 147, 148 (βλ. και Accademia della Crusca)· εκλεκτή κοινή (illustre volgare) 148, 149· τοσκανική, φλωρεντινή διάλεκτος 147, 148
- Γουργουράκης Χαράλαμπος 391, 394, 395· βλ. και Gurgurachi Charalambo
- Γραικοί 150
- Γρηγόριος Ε', πατριάρχης 148
- Δάνδολος Αντώνιος 330, 358
- Δάντης 147, 148-149, 175, 177-178· βλ. και Dante Alighieri
- Δε Βιάζης Σπυρίδων 157, 158, 333, 417, 427, 429
- Δε Ρώσσης Γεώργιος 418, 422, 425-430 (βλ. και De Rossi Giorgio, Ευρετήριο επιστολογράφων)· — Ιωάννης 360·
- Δελβινιώτης Αλέξανδρος 391, 392, 527, 528, 529, 531 (βλ. και Delviniotti Alessandro)· — Σπυρίδων 392
- Δευτερεύον σχολείο, Κέρκυρα 413, 417
- Δημαράς Κ. Θ. 33, 39, 116, 142, 144, 147
- Δημοσθένης 123
- Δημόσια Εκπαίδευση, Ιόνιο· βλ. και Pubblica Istruzione
- Άρχων της — 358, 359, 360, 411, 418, 419, 425, 426, 517, 525, 534· βλ. και Pubblica Istruzione / Arconte della Pubblica Istruzione
- Γενική Επιτροπή — 358, 361, 362, 364, 365, 370, 373, 375, 377, 378, 379, 380, 381, 384, 388, 392, 403, 405, 406, 407, 408, 409, 411, 412, 419, 517, 525, 526, 529, 530, 531, 532, 533· βλ. και Pubblica Istruzione / Commissione Generale di Pubblica Istruzione
- Διευθυντήριο (Directoire) 299
- Διονύσιος, αρχαίος μουσικός και ποιητής 136· βλ. και Dionysius
- «Εις Απόλλωνα» 136
- «Εις Μούσαν» 136
- «Εις Νέμεσιν» 136
- Δούκας Νεόφυτος 73